

Täysistunto

Torstai 17.2.2022 klo 16.00—20.05

5. Kaivostoiminnalle RAJAT

Kansalaisaloite KAA 1/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään yksi tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Mari Holopainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.35 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos aloitteen tekijöille ja allekirjoittaneille. Teitä on yli 60 000.

Moni yllättyy kuullessaan, että Suomessa voi tehdä malminetsintävarauksen ihan minne tahansa käytännössä, niin Saimaan rannoille kuin Lapin arvokkaille erämaille. Aloitteen tavoitteet rajata arvokkaat alueet ulos malminetsinnästä ja kaivostoiminnasta ovat erittäin järkeviä ja kannatettavia. Vihreät kannattavat aloitteen tavoitteita.

Aloitteessa esitetään, että kaivostoiminnasta rajattaisiin ulos esimerkiksi saamelaisten kotiseutualueet, luonnonsuojelualueet, pohjavesialueet ja erämaa-alueet sekä tietyt ranta-alueet ja sen lisäksi valtakunnalliset maisema-alueet. Ehkä erikoisempaa on, miksi näitä alueita ei ole vielä rajattu ulos. Tällä hetkellä siis nykyinen lainsäädäntö sallii malminetsinnän ja kaivostoiminnan, tietysti luvat tarvitaan joka tapauksessa, mutta lähtökohtaisesti ihan mihin tahansa muualle paitsi hautausmaille ja Puolustusvoimien alueille, elikkä nämä ovat ne rajoitteet. Siksi tämä nykyinen kaivoslaki aiheuttaa valtavaa epävarmuutta muille elinkeinoille ja ihmisille — mökinomistajille, asukkaille ja kaikille niille, jotka harkitsivat, että he olisivat investoimassa vaikkapa tietylle alueelle.

Eduskunnan tahtotila on selvä. Me ollaan käsittelemässä tällä eduskuntakaudella jo toista kaivoslakialoitetta ja viime kerralla teimme yksimielisesti useita lausuntoja, joissa haluttiin kiirehtiä tämän lain valmistumista suhteessa muun muassa CETA-sopimuksen mahdolliseen voimaantuloon. Edellytimme, että arvokkaat luontoalueet rajataan ulos. Edellytimme, että korvauskäytännöistä pitää tehdä oikeudenmukaisempia ihmisille.

No, nyt tätä valmistelua on tässä tehty jo pitkään. Sen valmistelun ongelmista on puhuttu hyvin laajasti julkisuudessa. Varmasti sellainen lähtökohtainen ongelma on siinä, kun tarkastelemme, mitä ja mitä tahoja tässä kaivoslakiryhmässä on mukana. Se lähtee jo sieltä. Mukana ei ole tutkimustahoja. Mukana on hyvin vahvasti kaivosteollisuuden edustusta. Tämä on hyvin iso rakenteellinen ongelma Suomessa, jos me näin valmistelemme lakeja, ottaen huomioon, että hallitusohjelman tavoitteena on kehittää kaivoslainsäädäntöä erityi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

sesti niin, että ympäristönsuojelu paranee ja ihmisten oikeudet paranevat. Silloin luontevasti tarvitsisimme tällaista asiantuntemusta mukaan.

Myös useita viivästyksiä on koettu tässä matkan varrella, ja ehkä pöyristyttävintä on se, että eduskuntaa on syytetty näistä viivästyksistä. Tässä on kyse erityisesti intressivertailusta. Eduskuntahan mietinnössään ei edellyttänyt, siellä lausumissa esimerkiksi, että intressivertailu on tehtävä, vaan se on yksi punnittava vaihtoehto, mutta otimme kantaa myös siihen, että selkeillä lupaehdoilla voidaan saavuttaa kenties paremminkin sellaisia tavoitteita, joita intressivertailulla tavoitellaan. Eduskunta sen sijaan todellakin edellytti hyvin selkeästi, että arvokkaat luontoalueet täytyy suojella kaivostoiminnalta. Tähän olisi voinut käyttää vähän enemmän aikaa.

No mitä nyt on sitten saatu aikaiseksi? Jotakin, mutta ei kovin paljoa. Siellä on kunnan kaavoitusoikeus vahvistunut. Totta kai on ihan olennaista, että kunta voi päättää, tuleeko sen alueelle avolouhos. Voihan kunta tälläkin hetkellä päättää, tuleeko kunnan alueelle nakkikioski. On totta kai aivan selvää, että tällainen epäkohta pitää saada kuntoon, se on tässä ehkä selkein parannus. Mutta valitettavasti siihen, mitä eduskunta edellytti, malminetsinnän järjeistämistä, on hyvin vähän järkeä nyt tässä lakiluonnoksessa tullut. Maanomistajat voivat, enemmistö heistä, vaikuttaa asiaan vasta kymmenen vuoden jälkeen, ja siihenkin ehtoon on porattu aika paljon reikiä. Poikkeustilanteet ovat hyvin epämääräisiä, ja niiden perusteella voi sitten anoa jatkoa. Tällainen poikkeustilanne kuitenkin koskee vain kaivosyhtiöitä, eliikkä heidän näkökulmastaan on asiaa ajateltu. Tämä aiheuttaa riskin monien arvioiden mukaan myös investointisuojaan osalta. Tällaiset selkeät epäkohdat tulisi tästä luonnoksesta totta kai korjata, koska hallitusohjelmassa ei ole sovittu kaivoslain heikentämisestä vaan päinvastoin.

Suomen elinkeinopoliittinen strategia tarvitsee uudistamista. Me pystymme parempaan kuin haalimaan mahdollisimman paljon avolouhoksia Suomeen. Meillä on tiedossa jo se, että hyvät esiintymät on löydetty, monet otettu käyttöön. Se, mitä on jäljellä, on näitä keskimäärin heikompilaatuisia esiintymiä.

EU:n biodiversiteettistrategian mukaan 30 prosenttia pinta-alasta tulisi suojella. Tämä on siis hyvin linjassa tämän nyt esitetyn kansalaisaloitteen kanssa, joka esittää, että tietyt alueet suojellaan meidän pinta-alastamme. Tällä hetkellä jo noin 15 prosenttia Suomen pinta-alasta on varattu erilaisille kaivosyhtiöille, ja tämä on totta kai varsin ikävä epäkohta meille suomalaisille, jotka emme voi tietää, mihin ja milloin tällaisia varauksia tulee, eikä meillä ole minkäänlaisia keinoja myöskään vaikuttaa siihen, tuleeko niitä varauksia. Hyvin vähän on nyt eväitä myöskään tässä lakiluonnoksessa tuotu siihen, valitettavasti.

Olisi varmasti syytä jatkaa tämänkin kansalaisaloitteen myötä sitä tarkastelua, onko järkevää, että ihan kaikki on kaupan, vai olisiko meillä koulutettuna, osaavana kansakuntana, jossa on paljon puhtaita järviä, myöskin mahdollisuus parempaan. Tällä aloitteella ja sillä aikaisemmalla aloitteella on suomalaisten vahva tuki. Kiitän lämpimästi vielä kerran kaikkia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

17.42 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme täällä keskustelemassa Kaivostoiminnalle rajat -kansalaisaloitteesta. Tämä on järjestyksessä jo toinen kaivostoimintaan liittyvä kansalaisaloite, joka on käsittelyssä täällä eduskunnassa tällä vaalikaudella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

Aiempi aloite, Kaivoslaki Nyt, vaati kaivoslain kokonaisuudistusta, ja Kaivostoiminnalle rajat -aloite vaatii, että lainsäädäntömme linjaa ne alueet, mihin kaivosten etsintä ja varaukset eivät sovi.

Nykyisellään lainsäädäntömme on kaivosteollisuuden kannalta edullinen, ja Suomi on sen vuoksi kansainvälisten kaivosyhtiöiden kannalta erittäin houkutteleva maa. Nykyisellään ongelma tässä on kuitenkin se, että maaperämme kaivannaiset voi hakea täältä halpaan hintaan muualla jalostettaviksi ja riskit ja haitat jäävät paikallisten murheeksi. Etsintävarauksia voi tehdä myös sellaisille alueille, joille tuskin on mahdollista saada lupaa varsinaiselle kaivostoiminnalle, ja nämä valtavat varausalueet herättävät epävarmuutta ympäri maata niin ainutlaatuisen, Euroopan neljänneksi suurimman järven rannalla, Saimaalla, kuin myös pohjoisessa lappilaisten maanomistajien parissa.

Ihmisten huoli on otettava tosissaan. Kaivostoiminta ei ole nykyisin Suomessa lainkaan kestäväällä pohjalla. Maamme pinta-alasta on jopa yli kymmenesosa varattu kaivostoimintaan tähtäävälle malminetsinnälle. Etsintävarauksia on tehty myös luonnonsuojelualueille, saamelaisien kotiseutualueille sekä puhtaiden, mittaamattoman arvokkaiden järvien, Saimaan ja Päijänteen, rannoille.

Kaivokset eivät kuitenkaan sovi kaikkialle, ja toimintaan sisältyy usein riski peruuttamattomista, laajoista ympäristövahingoista. Kaivosten etuajo-oikeus tulee poistaa. Ympäristöltään ja kulttuuriltaan arvokkaiden alueiden koskemattomuus on turvattava rajaamalla ne kaiken kaivostoiminnan ulkopuolelle niin sanotuiksi no-go-alueiksi, aivan kuten tässä kansalaisaloitteessa esitetään. Lupia myönnettäessä on myös huomioitava kaivostoiminnan koko elinkaaren aikaiset vaikutukset ympäristölle ja muulle elinkeinotoiminnalle.

Eduskunta on aiemmin Kaivoslaki Nyt -kansalaisaloitteen käsittelyn yhteydessä kirjannut yksimielisesti kaivoslain etenemisen kannalta olennaisia lausumia ja vaatimuksia. Nuo eduskunnan asettamat vaatimukset tulee viedä lakiin täysimääräisesti. Eduskunta edellytti muun muassa, että kaivoslakia uudistettaessa hallitus varmistaa nykyistä selkeämmin korvaamattomien alueiden suojelun. Hallituksen tulee myös varmistaa korvauskäytäntöjen oikeudenmukaisuus haittojen kärsijöille.

Hallitusohjelmassa on linjattu, että kaivoslaki uudistetaan. Alun perin kaivoslaki piti saada eduskunnan käsittelyyn jo yli vuosi sitten, mutta valmistelu on viivästynyt, ja aivan aiheellisesti tämä on herättänyt ärtymystä ja huolta kentällä.

Kentällä on myös hämmästely kaivosyhtiöiden ja kaivosteollisuuden vahvaa edustusta osana työ- ja elinkeinoministeriön lainvalmistelua. On äärimmäisen tärkeää pitää kiinni lainvalmistelun riippumattomuudesta. Kaivosteollisuuden vahva mukanaolo herättää huolta siitä, kuinka saadaan kasvatettua kaivosyritysten vastuuta ympäristöstä, kun he ovat itse näissä valmistelupöydissä näin vahvasti mukana.

Kiitos kansalaisaloitteen taustalla oleville aktiiveille ja kymmenilletuhansille aloitteen allekirjoittajille! Toivottavasti tämän aloitteen ja tämän ympärillä käydyn keskustelun kirittämänä hallituksen työ saadaan maaliin ja kaivoslain luonnos valmistuu ja se saadaan lausuntokierrokselle lähetettäväksi ja aikanaan sitten piakkoin myös tänne eduskunnan käsittelyyn.

Kansalaisilta tullut ääni on vahva: kaivostoiminnalle on saatava rajat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Turtiainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

17.47 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Tämä on kyllä hieno asia, että aktiivisella kansalaistoiminnalla on saatu jälleen nostettua aloite tänne eduskuntaan. Edellinen kaivostoimintaa koskeva Kaivoslaki Nyt -niminen aloite käsiteltiin vuonna 2020, mutta eduskunta hylkäsi sen. Tämän Kaivostoiminnalle rajat -aloitteen tavoitteena on muuttaa lakejamme niin, että Suomeen määriteltäisiin alueita, joilla malminetsintää tai kaivostoimintaa ei saisi lainkaan harjoittaa. Aloite on kriittisen ajankohtainen, sillä ainakin Saimaan ja Päijänteen suunnalla on viime aikoina tehty kartoitusta ja varauksia ja suunnitelmia mahdolliseen kaivostoimintaan ryhtymisestä. Noilla alueilla kaivostoiminnan aloittaminen olisi monessakin mielessä katastrofaalista, ja kansalaisetkin ovat reagoineet näihin suunnitelmiin kauhulla.

Aloitteessa sanotaan hyvin, että Suomessa tulee olla kaivoksia tulevaisuudessakin, mutta ei missä tahansa tai millä ehdoilla tahansa. Kansallismaisemamme ei saa joutua tuhottavaksi lyhytnäköisen voitonsaannin alttarille kallisarvoista luontoa riistäen. Toki kaivokset tuottavat hyvinvointia kuin mikä tahansa teollisuus, mutta ne myös erityisellä tavalla tuhoavat ympäristöä. Kaivoslakia ollaan uudistamassa, ja ilmeisesti hallituksen esitys siitä on tulossa eduskunnan käsittelyyn tänä keväänä. Uudistuksen tavoitteena on parantaa kaivosten ympäristönsuojelua ja toimintaedellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Edellä mainitut ovat hyviä tavoitteita, ja varmaankin tämän kansalaisaloitteen tärkeä viesti tulee uudistuksen yhteydessä tarkasti tutkittavaksi. Samalla on tarpeellista pysäyttää vahvalla lainsäädännöllä kaikki mahdollisuudet kansallisomaisuuksiemme ryöstämiseen ulkomaille. Korostan tätä: samalla on tarpeellista pysäyttää vahvalla lainsäädännöllä kaikki mahdollisuudet kansallisomaisuuksiemme ryöstämiseen ulkomaille. Parasta tietenkin olisi, että tällaisista suurista ympäristönsuojelullisista linjauksista päätettäisiin kansanäänestyksellä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

17.50 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto haluaa uudistaa kaivoslain niin, että se palvelee paikallisten ihmisten etuja ja suojelee ympäristöä ja luontoa. Tämän me halusimme tehdä jo viime hallituskaudella. Vasemmistoliiton tavoitteet kaivoslain uudistamisen suhteen näkyvät hyvin selvästi myös Marinin hallitusohjelmassa. Siinä uudistuksen lähtökohtana on ympäristönsuojelun tason parantaminen, kaivosten toimintaedellytysten varmistaminen ja paikallisen hyväksyttävyyden ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen.

Me vasemmistoliitossa ajattelemme, että maaperän rikkaudet kuuluvat aina lähtökohtaisesti kansalaisille ja yhteiskunnalle. Yritysten, ja usein nimenomaan monikansallisten yritysten, on maksettava kansallisomaisuuden hyödyntämisestä ja ympäristöhaittojen aiheuttamisesta korvaus. Kunnilla tulisi myös olla oikeus sallia tai kieltää kaivostoiminta alueellaan. On väärin, että nyt monikansalliset yhtiöt ovat voineet kaivaa maaperämme rikkauksia lähes maksutta samaan aikaan, kun ympäristöhaitat ovat jääneet Suomeen. Veronmaksajille on jätetty valtavia ympäristövahinkojen laskuja, mutta myös sellaisia ympäristötuhoja, joita on mahdotonta korvata rahalla.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että pidämme kiinni hallitusohjelman kirjauksista emmekä jousta näistä. Erityisesti alkuperäiskansojen oikeuksien ja luonnonsuojelun tason parantaminen ja kaavoitusoikeuden nykyiset muotoilut eivät ole riittäviä, joten niistä pitää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

kin pitää ääntä. Meille vasemmistossa on myös tärkeää, että kaivosvero on valmistelussa ja se toteutetaan tämän hallituksen päätöksellä.

Tässä yhteydessä haluan tuoda esiin myös vasemmistoliiton eduskuntaryhmän tänään julkaistun linjapaperin luontokadon pysäyttämiseksi, jossa peräänkuulutetaan ekologista kompensatiota, kun toteutetaan luonnon kannalta raskaita hankkeita, joista kaivostoiminta on yksi esimerkki. Siksi onkin tärkeää, että luonnon arvokkaimmat alueet rajataan kokonaan pois malminetsinnän ja kaivostoiminnan piiristä, mikä on myös vasemmiston tavoite ja se, mitä tämä käsittelyssä oleva kansalaisaloite esittää.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä kiittää tästä kansalaisaloitteesta, ja toivon sille huolellista ja monipuolista käsittelyä eduskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.53 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Tärkeä aloite ja tärkeä teema — kiitos aloitteen tekijöille ja allekirjoittajille. Tämä kansalaisaloitemalli on arvokas demokratian osatekijä, joka on ihan selvästi otettu Suomessa aktiivisesti käyttöön.

Ensinnäkin tästä aloitteesta: Lähtökohta on ihan oikea. Kaivostoimintaa tulee voida harjoittaa Suomessa myös jatkossa, mutta niin kuin aloitteessa lähdetään liikkeelle, on huomioitava arvokkaat luontoarvot, vesistöt, kulttuurikohteet — tämän tyyppiset, jotta niitä ei päästä pilaamaan. Otan nyt esimerkkinä aloitteessakin mainitut Saimaan ja Päijänteen. Päijänteen osalta on selvää esimerkiksi se, että sieltä tulee vesi Helsinkiin ja ei ole mitenkään ajateltavissa, että lähdettäisiin sotkemaan sellaista vesistöä, jonka varassa merkittävä osa Suomen väestöstä on. Saimaa on luku sinänsä, kansallismaisemaa. Meillä on ympäri Suomea arvokkaita vesistöjä, joita ei pidä pilata.

Kaivoslaki on ollut matkassa pitkään, sitä on siirretty eteenpäin. En tiedä, mikä hallituspuolueilla siinä viivästyttää. Erimielisyydet taitavat olla kovia.

Itse olen pitänyt kaivoslain osalta tärkeänä, että siellä olisi joitakin elementtejä, muun muassa tämä kaivosvero, jotka hyödyttävät niitä kuntia, joissa kaivos toimii. Se lisää hyväksyttävyyttä paikallisesti. Esimerkiksi omalla paikkakunnallani, Valkeakoskella, on kultakaivos, mutta kun kultaa ei siellä jalosteta, niin siitä ei paikallisesti kovin paljon hyötyä taloudellisessa mielessä ole. Kunnalle pieni siivu olisi kyllä ihan paikallaan. Vastapuolella sitten pitää olla se, että kunnalla tulisi kaivoslaissa olla mahdollisuus mahdollistaa tai rajata kaivos oman kunnan ulkopuolelle, jolloin valtuusto sekä joutuu arvottamaan että saa arvottaa taloudelliset arvot ja ympäristöarvot ja saa miettiä, kummasta narusta vedetään. Paikallinen päätöksenteko on siinä mukana.

Vakuutusmaksujen pitää olla kohdallaan. Konkurssitilanteissa tai vastaavissa on oltava täysi varmuus siitä, että ennallistetaan kunnolla.

Ja edelleenkin tästä taloudellisesta merkittävydestä: kaivostoiminta on isoa teollisuutta, sen pitää olla jatkossa myös mahdollista Suomessa, mutta nämä ympäristöarvot tarkkaan [Puhemies koputtaa] rajattuna huomioiden.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.56 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kansalaisten huoli tästä kaivostoiminnasta ja valtausten teosta ja malminetsinnästä on laajaa ja perusteltua ja on tuottanut useampiakin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

kansalaisaloitteita, mikä on hyvä asia, koska nämä asiat tuodaan tänne eduskuntaan keskusteluun.

Mielestäni tähän kaivostoimintaan liittyy kaksi merkittävää potentiaalista epäkohtaa, jotka pitäisi huomioida. Eli ensimmäisenä tämä, että kansallisomaisuus, jota mineraalit ja malmi mitä suuremmassa määrin ovat, voidaan nyt viedä pois maasta ilman käypää korvausta ja se ei ole oikein, että Suomesta voidaan viedä kansallisomaisuutta pois ilman käypää korvausta. Ja toisenakin kaivostoiminnan mahdolliset ympäristövaikutukset, jotka pahimmillaan eivät ole siedettävissä ja kestettävissä tai korjattavissa oikeastaan mitenkään.

Kaivoksiahan on hyvin moneen lähtöön, on hyvin monenlaista kaivostoimintaa. Esimerkiksi kotikaupungissani Lappeenrannassa on kahden kilometrin päässä Saimaasta noin 700 metriä leveä ja 150 metriä syvä avolouhoksen monttu, jonka olemassaolosta käytännössä kukaan ei tiedä, ellei katso ilmakuvaa tai tule miettineeksi, miksi juna joutui kiertämään siinä kohtaa muutaman sadan metrin pidemmän matkan. Se kaivos ei aiheuta juurikaan merkittäviä ympäristövaikutuksia, muuta kuin ehkä paikallista hiekan leviämistä. Mutta sitten taas toinen ääripää on joku Talvivaara, joka saastuttaa kokonaisia vesistöjä. On valtava ero siinä, millaista kaivostoimintaa harjoitetaan ja missä sitä kaivostoimintaa harjoitetaan, mikä on mahdollista missäkin. Ja tämä tulisi mielestäni huomioida lain tasolla sillä tavalla, että tässä olisi järkevä harkinta kaivostoiminnan lajin ja luonteen suhteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

17.57 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kulttuuri kuuluu kaikille, mutta kaivokset eivät todellakaan kuulu kaikkialle. Vihreät tukevat lämpimästi tämän kansalaisaloitteen tavoitteita.

On todella vahva signaali, että tämän eduskunnan aikana eduskuntaan asti on tullut jo kaksi kansalaisaloitetta, joiden kannattajat ovat siis ylittäneet 50 000 rajan. Tämä aloite sai yli 60 000 allekirjoittajaa, ja edellinen kansalaisaloite Kaivoslaki Nyt sai melkein 60 000 allekirjoittajaa. Sen lisäksi aloite, joka ei päässyt eduskuntaan asti, Ei kaivoksia Suomen Käsivarteen -aloite, sai sekin 38 000 allekirjoittajaa, ja adressi, jolla on vastustettu Ylläksen kaivosta, on saanut yli 50 000 allekirjoitusta. Tämäkin osoittaa, että suomalaiset ovat todella kypsyneet siihen, että meidän lainsäädäntömme katsoo kaivosten lupaehtoja ja luvitusjärjestelmää aivan yksipuolisesti kaivosyhtiöiden näkökulmasta ja unohtaa ympäristön ja ihmisten, lähialueiden asukkaiden oikeudet.

Kaivoksia toki tarvitaan, mutta on muistettava, että maaperän mineraalit eivät häivy, vaikka niitä ei käytettäisi kaikkia ihan tässä ja nyt, ja toisaalta kaivosjätteet saattavat olla ongelma satoja vuosia, radioaktiivisten jätteiden osalta jopa tuhansia vuosia.

Näiden kansalaisaloitteiden ja kannanilmaisujen ohella 16 Saimaan alueen kunnanjohtajaa otti viime syksynä kantaa kaivoslakiin, koska, kuten tässä on jo tullut esille, Saimaan alueella ollaan huolissaan kaivosvarauksista.

Keskeisiä epäkohtia nykyisessä laissa on paitsi se, että tosiaan se sallii kaivostoiminnan ja malminetsinnän aivan liian laajasti eli tällaisia no-go-alueita ei ole, myöskin se, että vakuudet ovat riittämättömiä. Ei ole ollenkaan harvinaista, että vakuudet eivät sitten oikeasti kata kaivoksen lopetettua niitä ympäristöhaittoja, niiden siivoamisen jälkiä. Myös esimerkiksi Talvivaaran, mutta joidenkin muidenkin kaivosten tapaukset ovat tuoneet esille, että myöskin suunnittelijoiden, rakentajien pätevyysvaatimukset ovat liian lepuja. Kun kaivosjätteet todella saattavat vaikuttaa ympäristöön satoja vuosia, niin on aivan epä johdon-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

mukaista, että kaivosten jätealtaiden rakenteiden suunnittelijoilta ja rakennustyön toteuttajilta ei vaadita vastaavaa pätevyyttä kuin ylipäättänsä tällaisten hyvin vaativien rakenteiden suunnittelijoilta ja rakentamisen työjohtajilta.

Kaiken kaikkiaan periaatteena pitää olla se, että kaivoselinkeino ei saa ajaa kaikkien muiden elinkeinojen intressin yli, ei myöskään kunnan ja maanomistajan tahdon yli. Kuntien pitää saada kaavoituksella päättää, halutaanko kuntaan uusi kaivos vai ei.

Lopuksi haluaisin vielä todeta sen, että viime vuosikymmenienkin siinä poliittisessa historiassa, jonka itse pystyn muistamaan, on lukuisia sellaisia asioita, että jollekin toimialalle ovat kansalaiset ja ympäristöjärjestöt ja muut vaatineet ympäristövaatimusten ja lupaehtojen tiukentamista ja tämän alan edustajat ovat sanoneet, että sittenhän se tulee taloudellisesti ihan mahdottomaksi. Kuitenkin tosiasia on tapahtunut se, että sen toimialan ratkaisuja on kehitetty. Muistan sen ajan, kun kansalaiset olivat kyllästyneet siihen, että meidän monien järvien vesi oli muuttunut ruskeaksi puuroksi paperiteollisuuden jätteiden takia. Kun jätevesiä vaadittiin puhdistettavaksi, paperiteollisuus sanoi, että tämä teollisuus lakkaa, jos meitä vaaditaan jätevesiä puhdistamaan. No, me kaikki tiedämme, että ratkaisu on löydetty ja teollisuus on ollut ylpeä siitä. Vastaavanlaisia tarinoita, tosikokemuksia on vaikka kuinka monelta toimialalta. Uskon, että tämä sama kehitys on mahdollista myöskin kaivosalalla.

Ja ihan viimeisenä asiana, arvoisa puhemies, haluan todeta sen, että olen varsin pettynyt siihen, että työ- ja elinkeinoministeriö on suhtautunut hyvin välinpitämättömästi viime eduskunnan yksimieliseen lausumaan, joka tehtiin EU—Kanada-kauppasopimuksen, CETA-sopimuksen, solmimisen yhteydessä. Eduskuntahan yksimielisesti silloin vaati kaivoslain parantamista ympäristönsuojelun näkökulmasta. Ja nimenomaan CETA-sopimuksen kohdalla se on erittäin keskeinen asia siksi, että noin puolet kansainvälisistä kaivosyhtiöistä pitää päämajaansa Kanadassa. Jos meillä ennen kaivoslain uudistamista astuu voimaan CETA-sopimus, joka antaa sitten kanadalaisille kaivosyhtiöille mahdollisuuden riitauttaa asia kansainvälisessä välimiesoikeudessa ja vaatia suolaisia vahingonkorvauksia, jos sopimuksen voimaantulon jälkeen kaivoslakia kiristetään, niin tällaista riskiä mielestäni Suomen päättäjät eivät saa ottaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, poissa. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

18.04 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Kaivostoiminnalle rajat -kansalaisaloite keräsi yli 62 000 allekirjoitusta, ja se on samasta asiasta jo toinen kansalaisaloite kahden vuoden sisällä. Tämä kertoo siitä edelleen kasvaneesta huolesta liittyen erityisesti kaivosten aiheuttamiin ympäristöongelmiin. Mielestäni tämä huoli on erittäin perusteltu, ja haluankin kiittää kaikkia aloitteen alullepanijoita sekä kaikkia allekirjoittaneita.

Kaivosteollisuuden välttämättömyyttä perustellaan useimmiten sillä, että kaivokset tuovat työpaikkoja, ja se on totta. Työpaikat säilyvät kuitenkin vain niin kauan kuin kaivostoiminta on kannattavaa tai kunnes malmisuonet on loppuun kaluttu. Kaivostoiminnan kannattavuuden taustalla on jalostettavan mineraalin maailmanmarkkinahinta, joten siinä tapahtuvat muutokset vaikuttavat suoraan kaivosteollisuuden kannattavuuteen. Kaivosteollisuuden työpaikat eivät ole mitään tulevaisuuden työpaikkoja. Ne kestävät tasan tarkkaan niin kauan, että kaivostoiminta loppuu tai suoni on loppuun kaluttu: 10 vuotta, 20 vuotta, ja se on siinä. Ja mitä meille jää — jääkö meille saastunut ympäristö?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

Arvoisa puhemies! Suomalaiset mineraalivarannot ovat kansainvälisessä vertailussa tyypillisesti varsin pieniä tai pitoisuuksiltaan laihoja. Pienempien pitoisuuksien rikastaminen vaatii ympäristölle yhä raskaampia rikastusprosesseja, joissa mineraalit erotellaan sivukivestä. Mitä enemmän malmia pitää rikastaa eli mitä köyhempi suoni, sitä enemmän kuluu vettä ja sitä enemmän rikastusprosesseissa käytetään myrkyllisiä kemikaaleja.

Usein kuulunut argumentti kaivostoiminnalle — ja erityisesti koboltin tuotannolle — on myös se, että jos me emme tuota kobolttia, niin se tuotetaan Kongossa lapsityövoimalla. No, koboltin kokonaistuotanto on 140 000 tonnia vuodessa koko maailmassa. Kongo tuottaa tästä 70 prosenttia. Vuonna 2020 kobolttia tuotettiin Sotkamon Kevitsan ja Kylylahden kaivoksista yhteensä 1 559 tonnia eli 1 prosentti maailman kokonaistuotannosta. Vaikka me muuttaisimme koko Suomen yhdeksi avolouhokseksi, lapset jatkaisivat raatamistaan Kongon kaivoksilla entiseen malliin.

Monesti kuulee myös sanottavan, että suomalainen kaivostoiminta on vastuullista. Uskon, että kovin moni kansalainen ei oikeasti ymmärrä kaivostoimintaa ja sitä, millä tavalla se rikastusprosessi tehdään, kuinka paljon siellä käytetään kemikaaleja ja mitä ne niin sanotut rikastehiekka-altaat tai sivukivialtaat, mitkä voivat olla satojen hehtaarien kokoisia, oikeasti sisältävät. Ne sisältävät jättekiveä, mikä on kyllästetty kemikaaleilla. Nämä jättekivikat on laitettu 4 millimetrin paksuisen geobitumikalvon päälle moreenikerroksen päälle. Kun ne rikastehiekka-altaat ovat täynnä, niin alue maisemoidaan, elikkä sinne meidän maaperään jää semmoisia patteja, satojen hehtaarien kokoisia, mitkä sisältävät näitä sivukivikasoja, mitkä on kyllästetty kemikaaleilla.

Kysyin kerran eräältä kaivostoimijalta, että kuinka kauan he luulevat, että nämä bitumikalvot kestävät, että ne eivät murru eikä tule halkeamia, jolloin tapahtuisi se, että kun vettä sataa, niin sadeveden mukana näistä sivukivikasosista nämä metallit liukenisivat sinne maaperään ja sitä kautta pohjavesiin. Elikkä pohjavesien pilaantuminen on oikeasti suuri riski, mutta ei se toki heti tapahdu. Se tapahtuu sitten joskus muutaman kymmenen vuoden päästä, ehkä, kun kaivos on jo lopettanut toimintansa, mutta uskon, että tätä riskiä ei kovin moni ymmärrä.

Arvoisa puhemies! Kuten sanoin, ei ole olemassa saastuttamatonta kaivosta. Kaikki metallimalmikaivokset saavat valuttaa ylijäämävetensä ympäristöön ja vesistöihin ympäristöluvan turvin. Kaivokset puhuvat puhdistetuista vesistä, mutta puhtaita nämä jätevedet eivät ole. Ne ovat mineraalisia ja sisältävät raskasmetalleja ja sulfaatteja, ne sisältävät typpi-yhdisteitä, jotka ovat peräisin räjähdysaineista, sekä prosessikemikaaleja, kuten ksantaatteja.

Suomen kaivosyhtiöt laskevat vesistöön miljoonia kuutioita kaivosten jätevesiä, eikä ole tiedossa, millaisia määriä erittäin myrkyllisiä tai myrkyllisiä ksantaatteja joutuu vesistöihin. Yhtiöillä ei ole velvollisuutta seurata tai raportoida ksantaattipäästöjään. Ksantaattien vaikutuksista, myrkyllisyydestä ja hajoamisesta arktisissa olosuhteissa on hyvin vähän tutkittua tietoa. Suomen ympäristöviranomaisen vallitseva kanta on, että ksantaatit hajoavat nopeasti. Tämä ei pidä paikkaansa. Nopea puoliintumisaika voi toteutua vain trooppisissa olosuhteissa auringon säteilyn nopeuttamana. Meillä arktisissa olosuhteissa talvisin hajoaminen on todettu erittäin hitaaksi. Suomessa ja erityisesti Pohjois-Suomessa on talvella hyvin vähän auringonvaloa. Jääkylmässä vedessä puoliintumisaika voi olla yli sata päivää.

Suomen ympäristöviranomaisen kanta on, että ksantaattien pitoisuuksien mittaamiselle jätevedestä ei löydy standardoitua menetelmää. Tämä ei pidä paikkaansa. Menetelmiä on useita. Yhtä tällaista menetelmää, UV-VIS nimeltään, käytetään esimerkiksi Kevitsassa ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

kaisin palaavan prosessiveden ksantaattipitoisuuden mittaamiseen. Samaa vettä pumpataan myös jokeen. Tämä menetelmä tai muu vastaava mittaamismenetelmä tulisi validoida niin, että jätevedenkin pitoisuudelle saadaan mittausrvoja.

Arvoisa puhemies! Varovaisuusperiaatteen mukaan pelkkä epäily toiminnan haitallisuudesta, päästön haitallisuudesta terveydelle ja/tai ympäristölle, edellyttää viranomaista ryhtymään estäviin toimenpiteisiin. Jos ei ole mahdollisuutta mitata ksantaattipitoisuuksia jätevedestä, varovaisuusperiaatteen mukaan viranomaisen on kiellettävä vesien päästäminen ympäristöön. Se tarkoittaa, että tällaisia jätevesiä tulisi säilyttää riittävän pitkä aika erillisissä altaissa, ennen kuin vesiä saa päästää ympäristöön. Koska viranomaiset eivät vaadi ksantaattien pitoisuuksien mittaamista, ei ole perustettu kaupallisia laboratorioita, jotka tarjoaisivat mittauspalvelua ja olisivat validoineet ksantaattien mittaamenetelmät.

Meillä on vielä todella paljon tekemistä Suomessa ympäristöasioissa, jotka liittyvät kaivoksiin, ja toivon, että tämä keväällä käsittelyyn [Puhemies koputtaa] tuleva kaivoslaki ainakin osittain paikkaa niitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

18.12 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin erinomainen puheenvuoro tuo edellinen, edustaja Juuso, kiitos siitä. Lämpimät kiitokset myös aloitteen tekijöille ja koko aktiiviselle Suomen luontoa puolustavalle kansalais- ja järjestökentälle. Teidän viestinne on selvä: Suomi tarvitsee kunnianhimoisen kaivoslain, jossa kaivostoiminnalle asetetaan rajat. Se on viisasta, pitkänäköistä, ja sanoisin, että myös suomalaisten yleistä näkemystä vastaavaa. Ei siis kielletä kaivostoimintaa, mutta rajoitetaan malminetsintää ja kaivostoimintaa alueilla, jotka halutaan säilyttää, kuten arvokkailla pohjavesialueilla, erämaa-alueilla, kansallispuistoissa, luonnonsuojelualueilla, Natura 2000 -alueilla, saamelaiden kotiseutualueella, Unescon maailmanperintö- ja geopark-kohteissa ja niin edelleen — lista on kattava ja hyvin harkittu. Meidän tulee nähdä ihmisen toiminnan ylisukupolviset vaikutukset, pysäyttää luontokadon eteneminen ja päästä tilanteeseen, jossa luonnon monimuotoisuus säilyy ja jopa elpyy.

Kaivostoiminnan ulkopuolelle rajattaville alueille olisi myös määriteltävä kohteittain sopivat suojaetäisyydet. Riittävät suojaetäisyydet kaivoksille ovat olleet monen mökkiläisen, turistiyrityksen ja niin edelleen toiveissa jo pitkään. Kansalaisaktiiveja aloitteen takana on niin Saimaalta, Päijänteen rannoilta kuin Käsivarresta.

Onkin valitettavaa, että tämän hallituksen kaivosvalmistelussa intressivertailu ei ehdi mukaan. Pidän kuitenkin tärkeänä, että tämä hallitus saa vietyä maaliin hallitusohjelman mukaisesti kaivoslain, joka sisältää merkittäviä parannuksia ympäristönsuojelun tilaan. Intressien vertailua voidaan ja on tärkeää toteuttaa laissa muilla tavoilla. Esimerkiksi työpaikkojen määrät matkailussa ovat moninkertaisia kaivostoimintaan verrattuna.

Arvoisa puhemies! Voimassa oleva kaivoslainsäädäntö ei turvaa luonnon monimuotoisuutta, paikallisten ihmisten oikeuksia eikä muiden elinkeinojen toimintaedellytyksiä, ja tähän on saatava muutos. Vihreiden tavoitteena kaivoslain uudistuksessa on se, että ympäristön ja paikallisten ihmisten sekä moninaisten elinkeinojen asemaa parannetaan. Haluamme muun muassa, että kunnille annetaan aloitteen tavoin mahdollisuus kieltää kaivostoiminta alueellaan, rajoittaa malminetsintälupia ja saattaa kaivosten vastuut ja vakuudet todellisia kustannuksia vastaavalle tasolle. Jo edellisen kansalaisaloitteen, Kaivoslaki Nyt,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

yhteydessä myös eduskunta edellytti kaivostoimintaa koskevaan lainsäädäntöön useita parannuksia, jotka on huomioitava.

Arvoisa puhemies! Suomen pinta-alasta on luonnonsuojelu- ja erämaalakien perusteella suojeltu vain noin 10 prosenttia. EU:n tavoitteena on suojella 30 prosenttia EU:n maa- ja merialueista, ja lisää suojelualueita tarvitaan kipeästi myös Suomessa. Meillä on tilaa Suomessa niin kaivoksille kuin puhtaille mökkirannoille ja suojellulle luonnolle.

On totta, että osalle aloitteessa luetelluista alueista ei voimassa olevankaan lainsäädännön vuoksi voisi todennäköisesti perustaa kaivosta. Ympäristönsuojelulaki esimerkiksi kieltää pohjavesien pilaamisen ja pohjaveden laadun vaarantamisen, ja nykyisessäkin kaivoslaissa linjataan, että malminetsintä ei saa aiheuttaa merkittäviä muutoksia. Kuten edustaja Juuso totesi, osaamisessa on kuitenkin kehitettävää, ja tämä osaaminen voi joskus olla se este, että näissä arvioissa mennään pieleen.

Malminetsintää tai siihen tähtääviä kaivosvarauksia kohdistuu kuitenkin jopa yli 10 prosenttiin Suomen pinta-alasta. Nykyinen tilanne on se, että malminetsintäluvan voi Suomessa saada lähes minne vain: luonnonsuojelualueelle, saamelaiden kotiseutualueelle, puhtaiden vesistöjen rannoille. Tämä on mielestäni räikeä epäkohta. Nykylaki on riittämätön, ja tuntuu, että kaivosyhtiöiden etu menee liian usein luonnon ja suomalaisten edun edelle — kokonaisharkinta uupuu. Olisikin johdonmukaista ja kaikkien toimijoiden kannalta läpinäkyvää ja selvää kieltää malminetsintä myös alueilla, jonne ei malminetsinnästä huolimatta käytännössä hyvinkään todennäköisesti voisi perustaa kaivosta.

Arvoisa puhemies! Olemme päättäneet ottaa Suomessa käyttöön kaivosveron vuodesta 2023 alkaen. Veromallia ei kuitenkaan ole vielä valittu. Ympäristönsuojelun näkökulmasta tärkeää olisi kaivosveron käyttöönotto sellaisella mallilla, joka mahdollistaa voiton lisäksi myös louhinnan määrään sidotun veronkannon ja joka toteuttaa paremmin niin sanottua saastuttaja maksaa -periaatetta.

Teidän, aloitteen tekijöiden, kansalaistoimijoiden, viesti on selvä — toivon, että eduskunnankin. Tämän hallituksen on vietävä kaivoslain parannus maaliin viivyttämättä ja vesittämättä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

18.17 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää Kaivostoiminnalle rajat-kansalaisaloitteen tekijöitä ja allekirjoittajia äärimmäisen tärkeästä työstä suomalaisen luonnon ja vastuullisen kaivostoiminnan puolesta.

Suomen kaivoslain uudistustarpeesta kertoo vakavalla tavalla se, että tämä aloite on kahden vuoden sisällä jo toinen kansalaisaloite, jolla pyritään saamaan kaivostoiminnan ilmeiset ongelmat kuriin Suomessa. Tämä kertoo siitä, että kaivoslakimme ei vastaa ihmisten ajatuksia ja odotuksia siitä, miten kallioperämme uusiutumattomia luonnonvaroja voi hyödyntää ja millaista haittaa siitä saa tai paremminkin ei saa aiheutua luonnolle, ihmisille tai muille elinkeinoille. Voimassa oleva kaivoslainsäädäntö ei turvaa luonnon arvokohteita, paikallisten ihmisten oikeuksia eikä muiden elinkeinojen toimintaedellytyksiä — siksi kaivoslaki on viimein uudistettava.

Tärkeä lähtökohta luonnon paremmalle huomioimiselle on EU:n biodiversiteettistrategia, joka velvoittaa EU:n jäsenmaita suojelemaan 30 prosenttia alueestaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja lajikadon pysäyttämiseksi. Meidän vastuullamme on varjella alueet, jotka ovat luontotyypeiltään, ekosysteemeiltään tai maisema-arvoiltaan erityi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

sen arvokkaita, sekä alueet, jotka ovat merkityksellisiä alkuperäiskansamme saamelaisten elinkeinojen ja kulttuurin näkökulmasta.

Näiden erityisen arvokkaiden alueiden suojeluun Kaivostoiminnalle rajat -kansalaisaloite tähtää. Aloitteessa kaivostoiminnan ulkopuolelle esitetään rajattavaksi luonnonsuojelualueiden lisäksi muun muassa erämaa-alueet, Natura 2000 -alueet, Unescon maailmanperintökohteet, saamelaisten kotiseutualue, valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä herkät pohjavesi- ja ranta-alueet. Ja lisäksi pyydetään, mitä pidän tärkeänä, määrittämään kohteittain myös sopivat suojaetäisyydet näille arvokkaille alueille. Vihreiden ryhmä, kuten täällä jo muutamakin edustaja on todennut, tukee näitä kansalaisaloitteen hyvin perusteltuja tavoitteita.

Arvoisa puhemies! Tämänhetkinen kaivostoimintaa ja malminetsintää koskeva lainsäädäntö sallii luonnon monimuotoisuuden, paikallisten ihmisten oikeuksien ja muiden elinkeinojen toimintaedellytysten vaarantamisen. Hallitusohjelmaan on kirjattu kaivoslain uudistuksen lähtökohdaksi ympäristönsuojelun tason parantaminen, ja tästä on nyt lain uudistamisessa pidettävä kiinni.

Suomenkin kallioperästä saatavien mineraalien kysyntä tulee luultavasti lähivuosina kasvamaan. Siksi nyt on korkea aika luoda kaivostoiminnalle rajat, jotta päästään nykyisestä villin lännen tilanteesta kokonaisvaltaisesti vastuulliseen kaivostoimintaan. Kun kaivostoimintaa harkitaan, tulisi aina tehdä intressivertailu eri käyttötarkoitusten ja elinkeinojen välillä. Yhdellä elinkeinomuodolla ei voi olla etuajo-oikeutta, kun kyse on pinta-alallisesti massiivisesta ja luonteeltaan peruuttamattomasta uusiutumattomien luonnonvarojen hyödyntämisestä. Ja kuten täällä on todettu, kunnilla pitää olla päätösvalta oman alueensa osalta myös kieltää kaivoksen perustaminen alueelle.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut Lissabonin sopimuksessa turvaamaan saamelaisten elinkeinojen, kielen, kulttuurin ja elämäntavan säilymisen. Kaivostoiminta Käsivarren alueella tarkoittaisi käytännössä poronhoidon loppumista ja Käsivarressa poronhoidosta elantonsa saavien toimeentulon menettämistä sekä saamelaisten perinteisen elämäntavan ja kulttuurin ehtymistä. Tämä ei sovi oikeustajuun eikä Suomen valtion tekemiin sitoumuksiin. Saamelaisten oikeuksia on vahvistettava kaivoslain uudistuksessa.

Arvoisa puhemies! Tämäkin kansalaisaloite osoittaa, että ihmiset haluavat puolustaa suomalaista arvokasta luontoamme. On meidän vastuullamme varmistaa lainsäädännöllä, että kaivostoiminta on Suomessa tulevaisuudessa ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä. Niin tämä kansalaisaloite kuin aiempi Kaivoslaki Nyt -kansalaisaloite asettavat uudistukselle korkeat kriteerit, joihin meidän tulee uudistuksessa pyrkiä. Kaivoslaki on saatava lausuntokierrokselle viipymättä, jotta se ehditään viedä maaliin vielä tällä hallituskaudella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Malm, olkaa hyvä.

18.22 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Kiitos tämän kansalaisaloitteen alullepanijoille ja allekirjoittajille. Kaivoslain uudistaminen on todella merkittävä ja monitahoinen kokonaisuus, minkä vuoksi on tärkeää, että asiasta käydään vilkasta ja julkista keskustelua.

SDP:lle on erittäin tärkeää, että hallitusohjelmassa sovitut uudistukset saadaan kaivoslakiin vielä tällä hallituskaudella. Uudistamisen lähtökohtana on parantaa kaivosten ympäristönsuojelua sekä paikallista hyväksyttävyyttä ja vaikutusmahdollisuuksia. Nämä tärkeät uudistukset eivät voi odottaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

Kaivostoimintaan liittyy myös ristiriitoja. Vihreän siirtymän vaatima sähköistyminen edellyttää kaivosteollisuuden tuottamia metalleja ja mineraaleja, mutta niiden hankkimiseen liittyy kriittisiä ympäristöllisiä ja sosiaalisia kysymyksiä. Ensin on kysyttävä, onko nuo välttämättömät materiaalit parempi tuottaa Suomessa vai jossain muualla, jossa ihmis-oikeuksien ja ympäristön huomioiminen on todella heikolla tolalla. No, me olemme varmaan kaikki sitä mieltä, että Suomessa, mutta se, että Suomessa jotakin tehdään paremmin, ei tarkoita vielä, että se tehdään riittävän hyvin. Se, että suomalaisilla kaivoksilla ei kuole ihmisiä, ei esimerkiksi tee hyväksyttäväksi polkea saamelaiden oikeuksia alkupe- räiskansana. Pienimmän haitan periaate ei sovi kovin hyvin myöskään luonnon pilaami- seen. Kestävä kaivostoiminta on mahdollista, mutta se vaatii kaivoslain uudistamista.

Arvoisa puhemies! Kaivos vaikuttaa ympäröivän yhteisön elämään merkittävästi. Toi- saalta se voi tuoda työpaikkoja, toisaalta heikentää mahdollisuuksia toteuttaa omaa elinkei- noa tai nauttia lähiympäristöstä. Suomessa on sekä hyviä että huonoja esimerkkejä kaivos- toiminnasta. Keskeistä on, että alueen ihmiset saavat päättää. Kunnilla eli toisin sanoen kuntalaisilla tulee jatkossa olla oikeus itse päättää siitä, tuleeko kunnan alueelle kaivoksia. Erityisesti mahdollisen kaivoksen vaikutusalueella kiinteistön tai maata omistavien ihmis- ten tiedonsaantioikeutta ja vaikutusmahdollisuuksia on parannettava. Myös kaivosveron käyttöönotto on tärkeää, jotta edes osa suomalaisten luonnonvarojen käytöstä saatavasta hyödyistä jää suomalaisille ja erityisesti kaivospaikkakunnan asukkaille itselleen, eikä se valu pelkästään ulkomaisille omistajille.

Arvoisa puhemies! Työtä jää kiistatta myös seuraavien hallitusten tehtäväksi. Nyt on kuitenkin tärkeää saada sovitut parannukset eteenpäin, eikä uhrata koko uudistuksen läpi- menoa. Neuvottelut ja valmistelu etenevät kaiken aikaa hallituksessa, mutta aikaa ei ole hukattavaksi. On olennaista, että saamme esityksen ripeästi eduskunnan päätettäväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

18.25 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Kaivoksista puhuttaessa yksi keskeinen kysy- mys on nimenomaan se, miten paljon annamme arvokasta ja monin paikoin uhanalaista luontoamme kaivosyhtiöiden käyttöön. Nyt käsittelyssämme oleva aloite keskittyy siihen, mitkä alueet olisi syytä rajata kokonaisuudessaan ulos tai pois kaivostoiminnan piiristä. Tätä aihetta on todellakin syytä tässä salissa tarkoin harkita ja kuunnella. Alkuun haluan kiittää kaikkia aloitteen tekijöitä ja sitä kannattaneita. Tässä aloitteessa totisesti nostetaan esille todella tärkeitä näkökulmia ja huomioita.

Kaivoksia totta kai tarvitaan. Se on tosiasia. Me kaikki käytämme arjessamme niitä tuot- teita, jotka perustuvat kaivannaistuotteisiin. On tärkeää, että meidän pitää pystyä vähentä- mään neitseellisiin luonnonvaroihin perustuvaa kulutusta, mutta vielä lähitulevaisuudessa tuskin nopeimmankaan kiertotalouspyrähdyksen myötä tämä tarve nopeasti vähenisi, mut- ta toivottavasti pitkällä aikavälillä, ja niitä päätöksiä myös teemme nyt.

Suomen nykyisen kaivoslainsäädännön ongelmat ovat kuitenkin siinä, että se ei riittä- västi suojaa tärkeimpiä luonnonvarojamme eikä paikallista ihmistä. Vaikka tärkeitä maa- mineraaleja tarvitaan, tärkeimmät luontokohteemme ovat korvaamattomia. Kirveen koske- matonta metsää ja vuosisatojen ajan rauhoitettuja luontotilkkuja on meillä Suomessa hä- viävän vähän. Nämä arvokkaat kohteet meidän on suojeltava kaikelta ihmisen toiminnalta, myös kaivostoiminnalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

Arvoisa puhemies! Luonnon suojaamisessa ei ole kyse vain itsessään todella tärkeiden elinympäristöjen ja lajien suojaamisesta. Arvokkaiden ympäristöjen suojaamisessa on paljon kyse myös ihmisen hyvinvoinnista, meidän kulttuuriperinnöstä sekä myös elinkeinosten suojelemisesta. Tässä on toinen epäkohta nykyisessä kaivoslaissamme. Kaivosten massiiviset vaikutukset ympäristöön ovat ennen kaikkea paikallisia, mutta silti paikallisten ihmisten mahdollisuudet vaikuttaa niiden perustamiseen ovat parhaimmillaankin hyvin epävarmoja, heikoimmillaan täysin olemattomia. On oikeudenmukaista, että ihmisillä on mahdollisuus vaikuttaa itse oman elinpiirinsä asioihin. Siihenhän meidän demokraattinen käsityksemme perustuu. Valitettavasti todellisen elämän esimerkit kuitenkin osoittavat, että vaikkapa kunnilla on vaikeuksia estää kaivosten varaaminen alueilta, joille ne eivät sellaista haluaisi, vaikka käytössä olisivat periaatteessa kaikki keinot.

Luonnon hyvinvointi on edellytys esimerkiksi matkailuelinkeinolle sekä Suomen alkuperäiskansan saamelaisten perinteisille elinkeinoille. Kun kaivoksia havitellaan ja ulotetaan arvokkaille luontokohteille, kaivostoiminta jyrää alleen myös monia muita elinkeinoja ja toimeentulon lähteitä. Saamelaisten osalta tämä tarkoittaa porojen laiduntilan kaventamista sekä myös vesistöjen pilaantumisen kautta kalastusta.

Tämä kansalaisaloite ei esitä kaivostoiminnan rajaamista vain jo suojeltujen luontokohdeiden ulkopuolelle. Aloitteen rajaukset ulottuisivat myös esimerkiksi Unescon maailmanperintökohteisiin saamelaisalueen lisäksi. Mitä tulee Unescon maailmanperintökohteisiin, vaikuttaa hyvin selvältä, jopa itsestäänselvältä, että maailmanlaajuisesti arvokkaaksi määriteltyjen kulttuuriympäristöjen pitäisi olla yksiselitteisesti suojassa kaivostoiminnalta.

Arvoisa puhemies! Tässä aloitteessa on paljon painavaa asiaa, joka tulee ottaa huomioon vielä tällä hallituskaudella uudistettavaan kaivoslakiin. Kaivoslain uudistaminen on viivästynyt, mutta se täytyy saattaa nopeasti maaliin. Se on meidän tehtävämme. Parempi kaivoslainsäädäntö on tärkeä, jotta myös kaivosten hyväksyttävyyden parane, kun niillä on niin sanottu sosiaalinen hyväksyntä. Tällä hetkellä sitä ei ole. Kaivoslain uusiminen on tärkeää myös herkän luontomme suojelemiseksi. Se on tärkeintä, myös jotta ihmisten luottamus meidän yhteiskuntaamme säilyy.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt tälle asialle tässä vaiheessa varattu yhden tunnin aika on kulumassa umpeen. — Ministeri Lintilä, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

18.30 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Kiitoksia, herra puhemies! Kiitoksia keskustelusta. — Kyseessä on siis kansalaisaloite, ja tämän jatkohan ratkaisee eduskunta. Eli tämä ei ole hallituksen vaan tämä on kansalaisaloite, ja eduskunta tekee sitten kansalaisaloitteen kanssa sen, mitä parhaaksi näkee.

Pari kommenttia nyt kuitenkin hallituksen valmistelussa olevasta kaivoslaista:

Eli niin kuin ainakin hallituspuolueitten edustajat tietävät, laki on tällä hetkellä poliittisessa neuvottelussa ja valmistelussa, ja aikataulu sen kanssa alkaa olemaan aika kriittinen, niin että sanotaan nyt, että meidän pitäisi kahden kolmen viikon sisällä saada se valmiiksi. Kun tässä on tullut esille ja on annettu kuva, että valmistelu olisi jotenkin TEMistä johtuen siirtynyt, niin huomautan: Kaikki aikataulun muutokset on tehty kaikkien hallituspuolueitten yhteisesti hyväksymänä, niin että sitä minä en ota niin kuin vastaan. Ne ovat kaikki kuitanneet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

Tulen pitämään kiinni myös siitä periaatteesta, että se laki ei lähde ristiriitaisena lausunnolle vaan että se on hallituksen yksimielinen. Täällä on tullut joku ihme tapa tälle hallitukselle, että lähtee hallituksen esityksiä ristiriitaisina lausunnolle, [Välihuutoja vihreiden ryhmästä — Arto Satonen: Aivan! — Jani Mäkelä: Oletteko te vihreät sellaisia vai?] ja minä en tule viemään sitä periaatetta.

Täällä on muutamia muita: Kaivosveroon on viitattu tässä useammankin kerran. Kaivosverohan on VM:n käsittelyssä, ja se tullaan viemään aika lailla käsi kädessä sitten tämän kaivoslain kanssa. Se on hyvällä mallilla, ja se on sellainen, josta en kyllä huolta kannan, etteikö sitä tulisi saamaan kasaan. Mutta oikeastaan tässä on varmaan se, että tässä on aika monta lakia, jotka vaikuttavat. Siellä on luonnonsuojelulaki menossa, jolla on ehkä suurempikin vaikutus. Nyt pitää koko ajan mieltää myös se, että kaivoslaki on elinkeinolaki ja luonnonsuojelulaki on erillinen laki, ja niitä asioita, jotka hoidetaan luonnonsuojelulailla, ei hoideta kaivoslailla. Eli nämä pitää tietyllä tavalla pitää ihan juridisestikin erillään.

Mielenkiintoinen keskustelu, ja toivon hartaasti, että saan tuoda lähiaikoina sitten kaivoslain esittelyyn tähän saliin. [Arto Satonen: Hyvä puheenvuoro! — Välihuuto vihreiden ryhmästä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.32.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.06.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

19.06 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Suomen kaivoslaki todella kaipaa uudistusta. Tämä on yleinen ja jaettu mielipide. Tästä kertoo sekä se, että uudistamisesta on sovittu tämän hallituksen hallitusohjelmassa, että se, että on laadittu useita asiaan liittyviä kansalaisaloitteita ja adresseja, joita edustaja Hassi kävi hyvin läpi aikaisemmin tänään.

Täällä on muutenkin tänään ollut hyviä puheenvuoroja, joihin on helppo yhtyä, enkä toista nyt kaikkea jo sanottua, mutta haluan korostaa sitä, että meidän vasemmistoliiton kanta on selvä: kaivosten ympäristönsuojelun tasoa tulee parantaa ja kaivostoimintaa rajoittaa sellaisilta alueilta, joilla luonto on liian arvokasta uhrattavaksi teollisuudelle.

Myös se aloitteen tavoite, että kaivosmineraalien käytössä tulee nykyistä paremmin ottaa huomioon luonnonvarojen kestävä käytön periaatteet sekä tulevien sukupolvien yhtäläiset tarpeet uusiutumattomien mineraalien saatavuuteen ja puhtaaseen luontoon, on kannatettava.

Vasemmisto on samaa mieltä aloitteen kanssa myös siitä, että luontopääoman näkymättömän varallisuusarvo on saatava näkyville kaikessa taloudellisessa päätöksenteossa. On yksinkertaisesti luovuttava sellaisista hankkeista, joissa haittavaikutukset ovat kokonaisuute-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

na arvioiden liian suuret erityisesti ympäristökriisin aikakaudella. Näin me myös linjaamme tänään julkaistussa tuoreessa linjapaperissamme keinoista luontokadun ehkäisemiseksi, ja jossa kaivostoimintaa myös käsitellään.

Arvoisa puhemies! Vasemmisto kannattaa kaikesta huolimatta kaivostoiminnan harjoittamista Suomessa. Tällä hetkellä ympäristösääntely on liian löysää ja malmia saa etsiä myös alueilta, jotka ovat aivan liian arvokkaita luontopääomaltaan teollisuuden käyttöön annettaviksi.

No, nyt kaivoslain uudistuksen on tosiaan määrä valmistua tällä hallituskaudella, ja jo hallitusohjelmassa on linjattu uudistuksen tavoitteeksi kaivosten ympäristönsuojelun parantaminen, minkä osana rajataan malminetsintää ja kaivostoimintaa pois niiltä alueilta, joille se ei sovi. Me lähdemme siitä, että tämä linjaus pidetään ja kaivoslaki uudistetaan.

Ihan lopuksi haluan vielä kiittää aloitteen tekijöitä ja allekirjoittajia tärkeän asian tuomista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

19.09 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Kaivostoimintaa ja maasta louhittavia mineraaleja tarvitaan. Puhdasta luontoa tarvitaan, se on meidän elinehtomme. Nämä kaksi asiaa pitää sovittaa yhteen. Parhaiten se tapahtuu siten, että kaivoslakiin ja kaivosveroon tehdään luonnon turvallisuutta edistäviä muutoksia ja selvitetään kaivostoiminnan kieltämistä joillain tietyillä alueilla.

Suomessa harjoitettavan kaivostoiminnan suhteen on haasteita. Kenties merkittävin on se outo tilanne, että vallalla on periaate ”kuka ehtii, saa pitää”. Tällä tarkoitan valtausjärjestelmää, joka mahdollistaa sen, että valtauksen ensimmäisenä tekevällä on ikään kuin subjektiivinen oikeus kaivostoimintaan. Edustaja Heinonen taisi täällä salissa joskus kysyä, voiko suomalainen mennä Norjaan ja alkaa porata öljyä, jos sitä sieltä löytää. Voiko pitää kaiken itsellään ja jopa jättää velvoitteet hoitamatta? Tietääkseni tämä ei ole Norjassa mahdollista, mutta Suomessa olisi, jos täältä öljyä löytyisi. Tätä olisi kyllä syytä kehittää, sillä se ei ole oikein, ettei asukkaita, kuntia ja lähialueita kuulla kaivostoimintaan liittyen riittävän vakavasti.

Yksi esimerkki viranomaisvalvonnan ja kontrollin toimimattomuudesta tai siihen liittyvistä haasteista on muutaman vuoden takaa. Hongkongin pörssiin oli menossa yritys — jääköön nyt nimi mainitsematta, vaikka se kyllä netistä löytyy — joka kertoi, että Suomen viranomaiset ovat niin hitaita ja kaivosyhtiön oikeudet niin laajoja, että kulta ehditään Suomesta kaivaa ylös ja viedä pois ennen kuin ympäristönäkökulmat ja mahdolliset rikkeet ehditään täällä käsitellä. Tämä on yksi konkreettinen epäkohta. On liian helppoa jättää velvoitteet hoitamatta ja hävitä maasta saaliin kanssa, mikäli toimija on vastuuton eikä halua täyttää velvollisuuksiaan.

Se hieman ihmetyttää, missä kaivoslaki nyt luuraa ja mikä on sen sisältö. Valmisteluunhan otettiin aikalisä sen takia, että selvitetään intressivertailumekanismin käyttöä. Tämä onkin tarpeellista selvittää ja huomioida. Intressivertailulla siis tarkoitetaan kaivoshankkeen hyötyjen ja haittojen punnintaa, jonka perusteella kaivostoiminnan lupia harkitaan. Intressivertailuselvitys on kuulemma valmistunut, mutta kaivoslakityöryhmä ei puolla intressin vertailua kuuleman mukaan. On kuitenkin arvioitu, että intressien asema korostuu ja niiden huomioon ottaminen lisääntyisi jatkossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

On liian helppoa jättää kaivostoiminnan lieveilmiöt ja mahdolliset ympäristövahingot hoitamatta. Uskon kyllä, että suurin osa alalla toimivista kaivosyhtiöistä on rehellisiä ja vastuullisia yhtiöitä, mutta aiempi esimerkkini viittaa, ettei tämä ole itsestäänselvyys, eikä toimijan moraalista asennetta voida aina tietää etukäteen. On siis mahdollista, että rikkaudet viedään maasta pois ja ongelmat jäävät hoitamatta. Lisäksi on alueita, joilla tapahtuva ympäristövahinko voi olla vaikutuksiltaan sellainen, ettei sitä voi millään muotoa kumota, vaikka kuinka käytettäisiin rahaa. Siksi on tarpeen pohtia erilaisia keinoja toiminnan kontrolloimiseksi, kuten tässäkin kansalaisaloitteessa esitetään. Paikallisia intressejä pitää kuunnella. Koko Suomea ei tietenkään voida sulkea kaivostoiminnalta eikä ole tarvekaan, mutta meillä on ekologisesti herkkiä alueita, joilla kaivostoiminnan rajoittamista tulisi tarkastella, kuten aloitteessa esitetään.

Oma lukunsa on verotus. Kaivostoimintaan liittyvä verotus ja muut korvaukset pitää saada kohdalleen siten, että myös Suomi ja kunta, jossa toimintaa harjoitetaan, sekä maanomistaja saavat nykyistä suuremman osuuden tuotoista. Verotus voisi perustua vaikkapa louhintamäärään, liikevoittoon, liikevaihtoon tai esimerkiksi rikasteesta saatuun nettotuottoon. Vaikka yleensä vastustan uusia veroja ja maksuja, tässä tapauksessa minunkin mielestäni niitä kannattaisi harkita. Ei voi olla niin, että rikkaudet viedään ja ongelmat jäävät eikä korvausta saada. Suurempi osa kaivostoiminnan voitosta pitää jäädä Suomeen.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa esitetty huoli tulee ottaa vakavasti, ja hallituksen on esitettävä keinot, millä tähän hätähuutoon vastataan. On tarkkaan selvitettävä, missä määrin aloitteessa esitetyt aluerajaukset olisivat mahdollisia toteuttaa ja missä määrin riittäisi ja voitaisiin soveltaa muita esillä olleita keinoja kaivostoiminnan hallitsemiseksi. Suomeen tarvitaan kestävä kaivostoimintaa, ja tasapaino toiminnan ja luonnon välillä on löydettävä.

Kiitän vielä kerran aloitteen tekijöitä rakentavasta keskustelusta ja kansakunnan huomion kiinnittämisestä tähän tärkeään asiaan, joka koskee meitä kaikkia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström, olkaa hyvä.

19.14 Johan Kvarnström sd: Ärade talman, arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää tärkeästä kansalaisaloitteesta, ja kiitos kollegoille monista hyvistä puheenvuoroista asiasta tänään. Kuten aloitteessa todetaan, niin Suomessa tulee olla kaivoksia tulevaisuudessaakin mutta ei missä tahansa tai millä ehdoin tahansa. Suhtaudun positiivisesti tämän aloitteen ehdotuksiin, ja uskon vahvasti, että tämäntyyppisiä rajoituksia tarvitaan. Aloitteen perusajatus ja -filosofia on kannatettava, ja ehdotukset ansaitsevat tarkan käsittelyn.

Samalla on hyvin tärkeää, että hallitusohjelmassa sovitut kaivoslain uudistukset saadaan eteenpäin ja lainsäädäntöä tällä hallituskaudella. Aikaa ei ole hukattavaksi, ja on olennaista saada esitys ripeästi eduskuntaan. Nyt on tärkeää saada sovitut parannukset eteenpäin, ja tämä kansalaisaloite on vähän erilainen kuin hallituksen tuleva lakimuutos — siis luonteeltaan. Tässä fokus on keskittyneempi ja tavoite on kannatettava ja jalo, eli kyllä, meidän pitää muuttaa lainsäädäntöä niin — kuten aloitteessa sanotaan — ettei kaivostoiminta pääse tuhoamaan ainutlaatuisia vesistöjä tai muita arvokkaita luonto- ja kulttuurialueita. Tämä on selvää. Aloitteen ehdottama keino tähän on, että muutos tehdään määrittelemällä alueet, joilla kaivostoiminta ja malminetsintä on kokonaan kiellettyä. Tämä vaatii tarkkuutta ja tasapainottamista ja voi olla tärkeä osaratkaisu nykytilanteeseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

nön puutteisiin. SDP:lle on tärkeää, että kaivosmineraaleja tuotetaan niin, että tuotannon ympäristö- ja sosiaalinen vastuu kannetaan.

Haluamme myös parantaa kaivosalueen ja kaivoksen vaikutusalueen kiinteistön- ja maanomistajien asemaa ja tiedonsaantioikeutta. Tarvitsemme kaivostoimintaa, joka on pitkäjänteisesti kestävä eikä vaaranna arvokkaita luontoalueita. Tässä aloitteessa on tärkeä lause siitä, että ”luontopääoman varallisuusarvo on saatava näkyville kaikessa taloudellisessa päätöksenteossa”.

Ärade talman! Medborgarinitiativet Sätt GRÄNSER för gruvdriften förtjänar ett stort tack och grundlig behandling här i riksdagen. De idéer som framförs kan vara en delösning på problemen i den nuvarande lagstiftningen som inte skyddar miljön tillräckligt starkt. Ärendet kräver stor noggrannhet. Samtidigt är det väldigt viktigt att gruvlagens stora förnyelse framskrider i enlighet med skrivelserna i regeringsprogrammet. Det vore ett stort framsteg för hållbarheten och tryggheten av värdefulla miljöer.

Arbetet med lagstiftning på området kommer finnas även därefter. Vi blir inte helt färdiga denna period, men vi behöver få till stånd de förändringar vi enats om i regeringsprogrammet så att inverkan på miljön beaktas i ett så tidigt skede som möjligt och att vi också kan undvika omfattande skador och förstörelse och att ursprungsfolkets, samernas, rättigheter respekteras. Det sägs ju i regeringsprogrammet att de ska tas i beaktande lika mycket som i nuvarande lagstiftning, och det borde vara ett slags minimum. Vi kan ännu bättre. En annan viktig skrivelse är förstås också att kommunerna ska ha rätt att genom planläggning bedöma om gruvdrift på kommunens område.

Vi behöver gruvdrift, utan tvekan. Vi kan se till att den är hållbar. Det kommer att finnas ett ökat behov av hållbar gruvdrift framöver. Det viktiga är att vi styr verksamheten så att den är långsiktigt hållbar och att verksamhetsförutsättningarna utifrån det är förutsägbara. Det spelar ingen roll hur värdefullt material som utvinns om vi förlorar en ren, livsviktig miljö. — Tack, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja al-Tae, olkaa hyvä.

19.18 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Jos kukaan ei suutu, niin mikään ei muutu. Lähes 200 000 suomalaista on viime vuosien aikana allekirjoittanut useamman lakialoitteen liittyen kaivostoimintaan, ja niissä on haluttu pääasiallisesti rajoittaa nykyistä toimintaa. Nykyinen laki on vanhanaikainen, ja se on pääpiirteiltään yli sata vuotta vanha. Siinä kuka tahansa yhtiö pystyy valtaamaan alueita, louhimaan mineraaleja, tarvelemään ympäristöä, viemään rikkaukset ulkomaille ja välttämään samalla veroja. Tällaiselle toiminnalle on saatava rajat. Tämä lakialoite on yksi niistä aloitteista, joka pyrkii tähän tarkoitukseen.

Suomen hallitus on hallitusohjelmassaan pääministeri Antti Rinteen aikana ja myöhemmin Sanna Marinin aikana päättänyt, että Suomen eduskuntaan tulee laki, joka on ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä verrattuna nykyiseen malliin. No, tässä ei vielä ollut kaikki. Vaikka me saisimme Suomeen hyvän lain, se ei vielä tule ratkaisemaan ympäristöllistä ja sosiaalista ongelmaa globaalilla tasolla. Tulemme edelleen siihen tilanteeseen, että Kongossa joudutaan louhimaan kobolttia esimerkiksi Kiinan sisämarkkinoita varten. Yksin Kiinaan tarvitaan lähivuosina 700 miljoonaa uutta sähköautoa. Näin ollen, vaikka Suomessa saisimmekin tämän lain kuntoon, se ei tarkoita sitä, että me pystyisimme pelastamaan kongolaiset lapset siltä kohtalolta, joka heitä odottaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

Tässä tapauksessa ainoa oikea vaihtoehto tämän suomalaisen lain lisäksi on pyrkiä vaikuttamaan siihen, että sekä Suomeen että EU:hun saadaan yritys vastuulaki. Yritysvastuulain turvin voimme katsoa koko arvoketjua erilaisilla tuotteilla ja palveluilla ja näin ollen kykenemme suojelemaan ennen kaikkea suomalaisia yrityksiä, jotka toimivat vastuullisesti sekä Suomessa että maailmalla, mutta myöskin muita vastuullisia yrityksiä ja myöskin ihmisoikeuksia.

Tänä päivänä Euroopassa aurinkokennoenergiaan käytettävistä materiaaleista 96 prosenttia tulee Xinjiangin alueelta, joka on siis Kiinan uiguurivähemmistön asuttama maakunta. Osa tästä materiaalista teetetään pakkotyöllä. Ilman yritys vastuulakia meidän on hirveän vaikeata pelastaa ympäristöä ja myöskin varjella ihmisoikeuksia.

Näen, että tällaiset aloitteet, kuten Kaivostoiminnalle rajat, ovat hyvä alku saada hienoa keskustelua aikaiseksi siitä, mitä kaikkea on tehtävä Suomen eduskunnassa ja EU:ssa, jotta tulevaisuus olisi ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävämpi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

19.22 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille siitä, että pääsemme keskustelemaan tärkeästä aiheesta. On varmasti aivan perusteltua kantaa huolta siitä, että Suomessa pystytään tulevaisuudessakin pitämään ympäristönsuojelun tasosta huolta. Uskon, että olemme tässä koko maailman edelläkävijöitä.

Mutta, arvoisa puhemies, täytyy hieman nyt ihmetellä joidenkin kollegojen puheenvuoroja. Ensinnäkin tässä puhutaan aivan kuin meillä olisi kaivostoimialaan liittyen joku valtaisa ongelma Suomessa — tai kaivoslain toimintaan tai toimimattomuuteen liittyvä valtava ongelma Suomessa. Kun tämän nykyisen kaivoslain aikana ei ole, arvoisa puhemies, luvitettu yhtään, ei yhtään, metallimalmikaivosta Suomeen, niin on aika raflaavaa väittää, että tässä olisi joku valtava ongelma. [Vilhelm Junnilan välihuuto]

Ja tämä kysymys siitä — mitä esimerkiksi tuossa edustajakollega edellisessä puheenvuorossa sanoi — että toimijat tarvelevät ympäristöä, välttävät veroja, vievät rikkaudet ulkomaille, niin kun itse tulen maakunnasta, jossa tätä metallimalmikaivostoimintaa useammassa kohteessa on, ja tiedän ja tunnen ihmisiä, jotka tekevät päivittäin työtä Kemissä Eläjärven kaivoksella tai Kittilässä Suurikuusikon kaivoksella, Sodankylässä Kevitsan kaivoksella ja niin edelleen, niin kyllä he ovat ihan hyviä ihmisiä, perheenisia ja -äitejä, jotka varmasti pyrkivät tekemään parhaansa, kunnioittavat Suomen lainsäädäntöä, sitä maailman tiukinta ympäristölainsäädäntöä, pyrkivät rakentamaan tälle kansakunnalle niitä arvoketjuja, joista sitten kymmenet tuhannet ihmiset taas kaupungeissa saavat, niin tehtaissa kuin pääkonttoreissa, toimeentulonsa. Eli tässä mielessä toivoisin, varsinkin täällä eduskuntasalissa, sellaista arvokasta keskustelua sinänsä tärkeästä, erittäin vakavasta aiheesta.

Ja tosiaan tähän koko kaivoslakikokonaisuuteen liittyy varmasti sellaisia teknisiä ja lainsäädännöllisiä asioita, joiden suhteen voimme omalla puhetavallamme joko saada herättämään ihmisissä luottamusta tai herättämään ihmisissä huolta. Jos käytetään sellaisia ilmauksia, että vaikka 10 prosenttia maan pinta-alasta on varattu malminetsintään, niin jos sen haluaa esittää äänenpainolla, että se on huolestuttava asia, niin varmasti se asiaa tai lakia enemmän tuntemattomassa henkilössä herättää huolta. Mutta sitten jos sanoo, että Suomen ilmatilasta 100 prosenttia on varattu kansainväliselle lentoliikenteelle eikä se millään tavalla haittaa kenenkään meistä arkea, niin se ehkä hälventää myös huolta siitä, että eihän tämä kaivoslain mukainen varaus tarkoita vielä mitään kenenkään arkeen, koska tämä mal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

minetsintä sinänsä ei vielä tarkoita sitä, että alueelle saataisiin malminetsintälupa, joka on oma harkintansa, puhumattakaan, että sinne tulisi joskus tällaista metallimalmien louhimiseen johtavaa kaivostoimintaa. Se todennäköisyys on aivan häviävän pieni. Ja todella, kuten edelläkin todettua, Suomeen ei tämän lain voimassa ollessa ole yhtään uutta metallimalmikaivosta luvitettu.

Itse asiassa, arvoisa puhemies, tästä malmin etsinnästä ja sen vaikutuksista tulee mieleen se, kun meidänkin perhe elää tällaista kodinrakentajavaihetta ja on pohdittu esimerkiksi maalämpöä, jota varmasti jokainen pitää hyvänä asiana. Se on kunnassa kuin kunnassa enemmän ilmoitusasia vaikkapa rakennuslupan yhteydessä hankkia sitten myös luvat näiden maalämpökaivojen tekemiseen, ja sitä kaikki pitävät hyvänä asiana. Näitä maalämpökaivoja tehdään asuinalueille, missä siinä lähiympäristössä asuu tuhansittain ihmisiä. Mutta sitten tässä keskustelussa tuntuu jotenkin aivan mahdottomalta asialta, jos jossain keskellä metsää joku tekisi vastaavanlaisen reiän kallioperään, josta sitten esimerkiksi malmeja etsisi. Elikkä tavallaan tässä kovin kärjistyneesti käydään tätä keskustelua, ja toivon todella, että pystyttäisiin keskittymään niihin itse asioihin, niin että päästäisiin parantamaan niitä kohtia, jotka eittämättä löytyvät sekä lainsäädännöstä että viranomaisprosesseista, joita voidaan kehittää ja jotka sitten takaavat varmasti osaltaan niitä tavoitteita, joita kansalaisaloitteen tekijöillä on, mutta myöskin sen, että kansakuntana menestymme tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Olen todennäköisesti tämän nykyisen eduskunnan ainoa Enontekiöltä — ja ehkäpä ylipäätään ainoa koko saamelaiden kotiseutualueelta — kotoisin oleva kansanedustaja. Saan äänestää myös saamelaiskäräjävaaleissa elikkä tässä mielessä olen Suomen lainsäädännön tarkoittama saamelainen ja tietysti iloinen tästä omasta taustastani ja ylpeä siitä, että Suomessa on maailman tiukin ympäristölainsäädäntö, joka suojelee niin näitä ainutlaatuisen hienoja alueita kauniista maastamme kuin koko ainutlaatuista, pitkää ja hienoa maastamme.

Tässä on paljon viitattu juuri tuonne saamelaiden kotiseutualueelle, ja haluan tuoda keskustelussa esille sen, että esimerkiksi pelkästään Enontekiön kunnan pinta-ala on 8 400 neliökilometriä. Jokainen voi tietysti suhteuttaa sitä vaikka oman maakuntansa pinta-alaan. Kunnan kaakkoiskulmalta sinne luoteiskulmalle on reilusti yli 200 kilometriä matkaa. Ja on todella sillä tavalla kategorista kyllä ajatella, etteikö alueella voisi minkäänlaista malminetsintää esimerkiksi tehdä tai, miksei, jos sieltä jotain joltain alueelta, yli 8 000 neliökilometrin alueelta, löytyy, kaivostoimintaa tulevaisuudessa harjoittaa, jos ajatellaan, että siinä heti kunnan rajan toisella puolella, käytännössä Kittilän puolella, [Puhemies koputtaa] matkailu, poronhoito, muut elinkeinot, mutta myös Euroopan suurin kultakaivos toimivat sulassa sovussa keskenään tuoden työtä myös sitten Enontekiön kunnan puolella asuville asukkaille. [Puhemies: Aika!]

Arvoisa puhemies! Minun täytyy varata toinen puheenvuoro sitten tähän tärkeään keskusteluun.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Heikkinen poissa. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

19.29 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Käsitlemme parhaillaan kansalaisaloitetta, joka on tärkeä aloite sinänsä ja varmaan ajoittuu ihan tietoisesti siihen aikaan, että meillä on talossa käsittelyyn tulossa kaivoslain uudistaminen — se ei ole vielä tullut,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

mutta sitä valmistellaan elinkeinoministeriössä, mihin ministeri Lintilä oivallisesti äskeisessä puheenvuorossaan viittasi tämän asian käsittelyn yhteydessä.

Kylmä tosiasia Suomesta on, että Suomi on malmeista täysin riippuvainen maa. Metallien tuotanto on meille henki ja elämä. Emme olisi näin sivistysvaltio ja teollisuusvaltio ja hyvinvointivaltio, ellei meillä olisi kaivostoimintaa. Kun katsotaan, miten maailmanmarkkinoilla Suomi on pärjännyt, niin olemme pärjänneet sillä, että tuotamme itse paljon metalleja, olemme metallien suurkuluttaja, teemme niistä arvokkaita tuotteita. Otetaan nyt esimerkiksi vaikka metsäteollisuuden kerrannaisvaikutuksina syntynyt metalliteollisuus, konevalmistus, vaikka mitä. Nokia, rakentaminen, vaikka mitä — siihen tarvitaan aina metalleja.

Sitten kun katsotaan suomalaista kaivososaamista, me olemme maailman huippukaivososaajavaltio. Täällä puhdas kaivostoiminta osataan, kuten edustaja Autto Lapista tulevana arvostettuna kansanedustajana äsken omassa hienossa puheenvuorossaan avasi tilannetta — juuri näin, edustaja Autto on sataprosenttisen oikeassa. Kunpa me kaikki sen ymmärtäisimme. Täällä vihreät melskaavat sillä, että kaivokset pitää panna kiinni ja pitää sulkea, rajoittaa, stopata. Varmaan joku yksi kaivos voisi heidänkin ajatusmaailmassaan olla mahdollista, mutta he eivät halua yhdestäkään etuudesta luopua, ei yhdestäkään valtiolta tulevasta rahasta. Millä ne rahat kerätään? Ne kerätään metsäteollisuudesta, kaivosteollisuudesta, metalliteollisuudesta ja niin edelleen.

Katsokaa nyt vaikka tuota maailman kaivostoimintaa: Kongossa lapset verisillä sormillaan kaivavat kobolttia, että saamme Teslalla täällä ajella — tätäkö vihreät ihannoivat? Samoin Kiinan kaivosteollisuus, kuten edustaja al-Tae taisi puheenvuorossaan mainita Kiinan uiguurit ja mikä on sen kansakunnan kohtalo. Aivan järkyttävää kuultavaa tuollainen, millaisia ihmiskohtaloita kyseiset al-Taen mainitsemassa esimerkeissä mukana olevat ihmiset ovat, aivan hirvittäviä ihmiskohtaloita. Tätäkö me haluamme? Jos me haluamme maailmaa parantaa, niin kannattaa tehdä tässä maassa kaikki itse hyvin, jopa paremmin, ja viedä sitä osaamista sitten ulkomaille. Green mining on kaivosteollisuuden kehittämä erinomainen ideologia, jota pitää viedä eteenpäin ja myydä muille; että osaamme puhdistaa ympäristömme hyvin.

No, miten sitten tämä vihreiden louhintavastaisuus, kun ei kalliota saisi louhia? Katsookaapa vaikka tuossa Helsingin ympäristöä: valtavia avolouhoksia, ja siellä rouhitaan kallioita pois asuntojen tieltä. Kas kun ei niillä louhoksilla ole näkynyt yhtään vihreää lippujen kanssa seisomassa, että tämä on syntiä ja tämä pilaa ympäristön. Aivan samalla keinoin täällä räjäytetty satatuhatta kuutiota tai miljoonaa kuutiota louhosta pilaa luontoa. Sitä ei vain huomata, ei huomata malkaa omassa silmässä, mutta edustaja Auton silmässä, Lapista tulevana kansanedustajana, pieni tikku on jo ongelma. Helppohan se on toisen selkänahalla ratsastaa, kun itse haluaa olla niin puhdas ja virheetön, että voi arvostella toisia. Sama koskee heidän ympäristöpolitiikkaansa yleensä: metsiä pitää suojella, mutta ilmastonmuutosta torjutaan. No miten nämä kaksi asiaa sopivat yhteen? Eivät mitenkään: jos eivät metsät ime ilmasta hiilidioksidia, ilmastonmuutoksen torjunta on turhaa. Tällaista on heidän politiikkansa, ja olen siitä pahoillani, mutta tämä pitää saattaa ihmisten tietoon. Toivoisin, että siitä olisi jonain iltana ihan Yleisradion ohjelmissakin näytettävä, miten tämä kyseinen kansanliike toimii.

Arvoisa puhemies! Outokumpu Oy lähti liikkeelle vuonna 1908 kummallisen painavan kiven löydyttyä Rääkkylän Kivisalmesta, kun sitä väylää ruopattiin. Siitä alkoi tarina, joka johti Outokumpu Oy:n perustamiseen, ja tämä kyseinen kaivos on tuonut Suomelle valta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

van elintason nousun. Jos sen arvo, nykyarvo, rahassa arvioidaan, ei sovi mitenkään 100 miljardiin euroon. Sotien jälkeen sitä kehitettiin valtavasti, ja se toi sotakorvauksia varten arvokasta vientituloa. Kehitettiin muun muassa liekkisulatusmenetelmä, jolla saatiin puhdasta kuparia tuotettua taloudellisesti. Outokummun vuorineuvos Pertti Voutilainen oli tässä esimerkillinen kehittäjä — hänelle näin eduskunnan puhujakorokkeelta vielä suuret kiitokset valtavasta elämäntyöstä. Se antoi sille alueelle valtavan elinkeinosysäyksen, että ihmiset tekivät töitä, elintaso nousi, kouluja rakennettiin ja niin edelleen. Nyt tämän kaiken haluavat vihreät olla pysäyttämässä.

Kannattaa muistaa, että kun tehdään vaikka sata valtausta tai haetaan tutkimuslupaa sadalle alueelle, korkeintaan yhdestä tulee kaivos. Jos me halutaan kieltää malmin etsintä, niin me kiellämme tästä maasta elintason nousun ja elintason ylläpitämisen. Olen aivan varma, että yksikään kansanedustaja sitä ei halua, mutta ainahan sitä voi omaa kilpeään kiillottaa ja olla estämässä toisten elinkeinoja ja sen jälkeen osoittaa syyttävällä sormella, että te olette lianneet tämän maailman. Olen siitä rankasti eri mieltä kyllä. Jos Suomi ei kehitä omia systeemejään, joudumme luopumaan elintasosta, ja väitän, että vihreät eivät siitä tee lakialoitetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

19.35 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Tätä käsiteltiin tuossa aiemmin jo, mutta tunnin aikaraja tuli täyteen, ja nyt tämä sitten jatkuu.

Silloin aikaisemmin edustaja Hopsu ja edustaja Kiveläkin pitivät asiallisia ja hyvin perusteltuja puheenvuoroja. Monesti onkin niin, että olen täällä aiemmin puhuneiden keskustan ja kokoomuksen edustajien kanssa aika lailla samoilla linjoilla, mutta tulokoon nyt sanotuksi, että tässä luontoa koskevassa asiassa olen enemmän vihreiden ja vasemmistoliiton linjalla.

Joissakin muissa aiemmissa puheissa todettiin, että kestävä kaivostoiminta on mahdollista, mutta onko se todella näin? Esimerkiksi ympäristöluvut voivat olla ikivanhoja, ja siten ulkomaalaiset yhtiöt kehtaavat kerskua sillä, että ehtivät jopa louhia kaiken pois ennen kuin niistä tehtyjä valituksia [Hannu Hoskonen: Ei pidä paikkansa!] saadaan viranomaisen toimesta käsiteltyä. — Täältä tuli huuto, että ei pidä paikkansa: Dragon Mining on tästä aivan hyvä esimerkki, ja tästä voi lukea vaikka Yleisradion sivuilta. — Että se siitä tiukasta lainsäädännöstä.

Mitä sitten olisi kestävä kaivostoiminta? Louhinta voidaan usein järjestää siten, ettei siitä koidu kohtuutonta tai pitkäaikaista haittaa ympäristölle. Keskeistä on sijainti. Usein kaivoslobbarit puhuvat työpaikoista ja väestökadosta kärsiville paikkakunnille tulevasta elinvoimasta. Kaivostoiminta on kuitenkin luonteeltaan sellaista, että toiminta kestää korkeintaan joitakin vuosikymmeniä, vaikka mahdolliset haitat ovat pidempiaikaisia.

Mietitään vaikka suosittua matkailukeskusta, jonka suosio perustuu luontoon ja siitä nauttimiseksi perustettuihin palveluihin. Jos kaivostoiminta heikentää virkistysarvoa, vähentää se myös matkailutuloa. Onkin usein järkevämpää panostaa matkailutoimintoihin, jotka luovat työpaikkoja ja pitkäaikaista elinvoimaa, kuin hakea väliaikaista pikavoittoa ulkomaalaisen kaivosyhtiön vanavedessä. Matkailutulon merkitystä tulisikin suoraan verrat kaivostoiminnan mainostettuihin hyötyihin.

Jos louhinta voi olla kestävä, samalla paikalla tapahtuva rikastaminen ei sitä välttämättä ole. Rikastusmenetelmät ovat usein ympäristölle hyvin haitallisia, esimerkiksi liuotus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

menetelmä, jota käytetään surullisenkuuluisassa Talvivaarassa. Mielestäni kaivosvero ei ratkaise tai poista ympäristölle aiheutuvaa kuormitusta. Suurimmat haitat tulevat rikastusmenetelmistä ja vesien hallinnasta.

Olisinkin sen verran radikaali, että rajoittaisin joidenkin menetelmien käyttöä louhinta-alueiden läheisyydessä. Ympäristölle kestävämpiä rasitusta aiheuttavia menetelmiä voitaisiin käyttää niille suunnitelluilla teollisuusalueilla, kuten esimerkiksi Harjavallassa. Tämä nostaisi toki kustannuksia, mutta en henkilökohtaisesti halua, että Suomen luontoa puliveivataan monikansallisten yhtiöiden markkina-arvon pönkittämiseksi. Siten en usko, että ongelmista päästään veromallin valinnalla tai ympäristöluvitusta jouhevoittamalla.

Mitä sitten tarvittaisiin? Nykyistä tiukempaa riskianalyysiä, riittävä suojaetäisyys rikaksiin luontoarvoihin ja matkailutuloa tuottaviin keskittyisiin, mikä sisältää mahdollisuuden kaivostoiminnan aloittamisen estämiseen, riittävät raja-arvot louhinnalle ja riittävät raja-arvot rikastamiselle ja yksiselitteinen rajoitusmahdollisuus tietyille rikastusmenetelmille herkillä luontotyypeillä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

19.40 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva kansalaisaloite kaivostoiminnan rajoittamisesta on hyvin tärkeä lisä kaivostoiminnasta ja sen ympäristövaikutuksista täällä eduskunnassa käytävään keskusteluun. Erityisesti kaivostoiminnan vesistöihin kohdistuvia ympäristövaikutuksia on syytä tarkastella hyvin huolellisesti. Ne ovat usein pitkäaikaisia ja vaikeasti korjattavia, ja niiden kustannuksista huolehtiminen jää liian usein veronmaksajien hartioille. Talvivaara oli tästä surullinen esimerkki, mutta ei valitettavasti ainoa laatuaan.

Arvoisa puhemies! Ympäristökysymysten ohella myös kaivostoiminnan taloudellisiin vaikutuksiin on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota. Me perussuomalaiset haluamme säilyttää maamme kansallisomaisuuden mahdollisuuksien mukaan suomalaisten hallinnassa, ja siltä osin kuin Suomen maaperän luonnonvaroja hyödynnetään taloudellisesti, on merkittävä osa hyödyistä tuloutettava yhteiskuntamme hyväksi.

Arvoisa puhemies! Nykylainsäädännössä on kuitenkin korjattavaa. Lainsäädäntö mahdollistaa nykyään valitettavasti sen, että ulkomaiset kaivosyhtiöt voivat päästä hyötymään liiankin vapaasti Suomen mineraali- ja arvometallivarannoista ja jättävät sitten joissakin tapauksissa ympäristön kunnostamatta maasta poistuessaan. Tämä on kestävämpiä siinäkin mielessä, että tulevaisuudessa Suomen maaperässä olevat raaka-aineet saattavat olla selvästi nykyistä arvokkaampia ja niistä voi tulla jatkossa suurta pulaa.

Arvoisa puhemies! Olen tässä tuonut esille ja tässä keskustelussa on tuotu esille näitä kaivostoimintaan liittyviä ongelmia. Haluan kuitenkin korostaa myös sitä puolta, että kaivostoiminta on teollisuuden ja koko länsimaisen elintavan kannalta erittäin tärkeä ala. Sen on kuitenkin oltava kestävä ja hallittua, ja Suomessa tulee ehdottomasti päästä tähän suuntaan. Suomessa tulee olla kykyä käyttää ja hyödyntää maamme luonnonvaroja pitkäjänteisesti, ja myös kotimainen insinööriosaaaminen on tässäkin asiassa erinomaisen tärkeää. Mutta kuten todettua, myös lainsäädäntömme kaipaa tältä osin uudistuksia siten, että edellä mainitut näkökohdat tulevat otetuiksi huomioon.

Kiitän lopuksi kaikkia tämän kansalaisaloitteen allekirjoittajia, ja toivon, että eduskunta perehtyy huolellisesti kaivoslain uudistamiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

19.42 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Edelleen olen tässä keskustelun kuluessa yllättynyt siitä, että esimerkiksi perussuomalaisten taitavaksi tunnetut kollegat esittävät niin jyrkkiä, suorastaan kielteisiä kannanottoja tässä keskustelussa kaivosalaa kohtaan. Mielestäni on kuitenkin aivan ilmiselvää, että tarvitaan työtä ja toimeentuloa joka puolella Suomea ja meidän jalostava teollisuutemme tarvitsee tietysti näitä raaka-aineita, ja on vastuullista, että niitä myös Suomesta saadaan — ei ainoastaan niin, että niitä maailmalta tänne meille tuodaan.

Tosiaan perussuomalaisten kansanedustajat ovat käyttäneet puheenvuoroja siitä, että esimerkiksi nämä kaivosalan työpaikat ovat kovin lyhytaikaisia tai että niiden määrä on niin vähäinen. Mutta kyllä esimerkiksi, jos mietimme vaikka Tornion kaupunkia, jossa on Outokummun terästehdas, joka on kierrätysraudasta ja siitä Elijärven kaivoksen kromista valmistettavan jaloteräksen tuotannossa maailman suurin kaltaisensa tehdas ja joka tuottaa ei vain Tornion kaupungille ja koko Meri-Lapille vaan koko kansakunnalle aivan valtavasti vaurautta — ovatko nämä vähäisiä työpaikkoja ja ovatko ne kovin lyhytaikaisia? Eläjävellähän on inventoitu kymmeniksi vuosiksi eteenpäin tätä kromia, ja se kaivos ei varmasti haittaa ketään eikä mitään eikä sen osalta ole ympäristöhuolia sen laajemmin esitetty. Elikkä tässä mielessä jokainen kaivos — jotka ovat todella harvinaisia Suomessa, siis edelleen korostan, että tämän nyt voimassa olevan lainsäädännön aikana ei ole yhtään uutta kaivosta Suomeen luvitettu, ei ole mitään massiivista tähän toimialaan liittyvää ongelmaa olemassa — on yksilöllinen.

Totta kai viranomaisilla pitää olla todella harkintaa ja lainsäädännöstä pitää tulla tietysti myös riittävät reunaehdot, minkä puitteissa tehdä sitä harkintaa, että pystytään toimimaan ympäristön kannalta oikein ja tietysti myös yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Mutta jos puhutaan vaikka omasta vaalipiiristäni Lapista, jonka tunnen hyvin ja joka näissä monissa puheenvuoroissa on noussut paljon esille, niin Lapin pinta-ala esimerkiksi on 100 000 neliökilometriä ja Lapin pinta-alasta 30 prosenttia on suojeltu — eli jos ei malmia saisi ollenkaan etsiä suojelualueella, niin se jättäisi aivan valtavat alueet kokonaan ilman mahdollisuutta tehdä tätä maaperän kartoitusta. Jos me vertaamme, niin Lappi on suunnilleen saman kokoinen alue kuin vaikkapa Englanti. En, arvoisa puhemies, puhu koko Isosta-Britanniasta, vaan Englannista. Englannissa asuu 55 miljoonaa ihmistä, Lapis- sa asuu reilut 170 000 ihmistä. Englannissakin on upeita kansallispuistoja ja luonnonpuistoja niin kuin Lapissakin on upeita kansallispuistoja ja luonnonpuistoja ja niin edelleen, monipuolinen elinkeinorakenne niin kuin Lapissakin on ja niin edelleen. Kyllä meidän täytyy pystyä löytämään kaikille elinkeinoille myös sijansa. Olisimme aika taitamattomia, jos emme saisi näitä elinkeinoja sopimaan yhteen ympäristön kanssa.

Arvoisa puhemies! Jos ajatellaan, että Suomelle merkittävä tulevaisuuden resurssi on esimerkiksi nyt Sodankylän Sakatista löytynyt nikkeliesiintymä, niin tätä esiintymää ei olisi voitu löytää, ellei malminetsintä olisi ollut mahdollista tällä Viiankiaavan luonnonsuojelualueella. Mutta itse kaivos ei tule millään tavalla liittymään Viiankiaavan luonnonsuojelualueeseen, koska kaivoshanketta eteenpäin vievä Anglo American -yhtiö on jo ympäristövaikutusten arviointivaiheessa lähtenyt siitä, että he tulevat louhimaan useiden kilometrien mittaisen vinotunnelin, joka menee koko tämän luonnonsuojelualueen alle ja sinne malmiesiintymään niin, että louhinta pystytään toteuttamaan siten, että siellä pinnalla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

oltaessa ei näy eikä kuulu eikä voi havaita mitään siitä, että siellä alla toimii tällainen todennäköisesti ehkäpä Euroopan tai maailmankin suurimpiin kuuluva nikkeli-kaivos tulevaisuudessa.

Eli, arvoisa puhemies, peräänkuulutan maltillista, harkitsevaa, analyttistä keskustelua näistä asioista, en kategorisia julistuksia. Tässä mielessä ihmettelen sitä, että ympäristöministeriö, jota vihreät ovat tällä vaalikaudella hallinneet, ei ole tehnyt kovin paljon konkreettisia ehdotuksia niihin kehittämiskohteisiin, joita aivan oikeinkin on näissä keskusteluissa noussut esiin, vaan paremminkin on vain jääty odottamaan sitä, että luotaisiin kaivoslaki, jolla sitten lyötäisiin toimialalle mahdollisimman paljon kapuloita rattaisiin. Tämä on mielestäni väärä lähestymistapa.

Esimerkiksi vaikka tämä ksantaatteihin liittyvä kysymys, joka on noussut eri puheenvuoroissa esiin, on sinänsä aivan relevantti kysymys. Sehän ratkaistaan ympäristölainsäädännöllä, ei sinänsä täällä elinkeinoa säätelevässä kaivoslaissa. Näinpä peräänkuuluttaisin sitä, että kun käydään tällaista analyttistä keskustelua, niin oltaisiin myös eduskunnan toimesta ja ennen kaikkea tietysti hallituksen esitysten kautta valmiita resursoimaan viranomaisia niin, että varmasti voidaan huolehtia siitä, että kaikki lainmukaiset velvoitteet huolehditaan ja että sekä lain kirjainta että sen henkeä kunnioitetaan.

Mutta, arvoisa puhemies, tosiaan aivan lyhyesti kiteyttäisin tähän loppuun, että siis malminetsintä ja kaivostoiminta on todella syytä pitää erillään keskusteluissa. Mielestäni on kollegoilta väärin luoda siitä sellaista kuvaa, että esimerkiksi malminetsintään olevat varaukset jotenkin automaattisesti johtaisivat kaivostoimintaan. Ei tällaisesta ole missään nimessä kyse.

Ja kun puhutaan siitä, että esimerkiksi malminetsintä pitäisi Suomessa kieltää puhtaiden vesien äärellä, niin onneksi me suomalaiset olemme niin onnekkaita ihmisiä, että meillä ei ole täällä kuin puhtaita vesiä — joten tällaiset kategoriset kiellot olisivat tietysti hulluja. Lähdetään siitä, että meillä on tulevaisuudessakin ne maailman puhtaimmat vedet, [Puhemies koputtaa] niin että meillä voi täällä elinkeinoja harjoittaa ja että meillä on varaa pitää yllä maailman tiukinta ympäristölainsäädäntöä myös tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

19.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä kaivoskeskustelu on oikeastaan sitä samaa keskustelua, mitä käydään ympäristötarkoituksessa ja teemalla ”nimby” — not in my backyard. Samaahan on havaittavissa esimerkiksi, kun tehdään tuulivoimaa. Niin kuin on tutkittu, Etelä-Suomen rannikolle, missä on enimmät tuulet — merenrannallahan ne tuulet yleensä ovat — ei missään tapauksessa, mutta aina voi toisen takapihalle käydä rakentamassa, kun se ei omaan silmään näy eikä aiheuta mitään ongelmia.

Mutta mennäänpä tosiasioihin. Jos kaivosyhtiö investoi Suomeen johonkin kaivokseen, olkoon se vaikka suomalainen yhtiö, 100 miljoonaa euroa, niin ihan luotettavien tutkimusten ja laskelmien mukaan tästä 100 miljoonasta jää Suomeen suurin piirtein 90 miljoonaa euroa. Ja kannattaa kaikkien vastustajien ja kaikkien henkilöiden, jotka ratsastavat täydellisen väärällä tiedolla ja saavat sillä valtavan julkisuuden tässä maassa, muistaa, että kaikki kaivostekniikka, mitä sinne kaivokseen tilataan ja rakennetaan, on lähes poikkeuksetta suomalaista tekniikkaa. Eikö sillä ole mitään arvoa? Puhtainta teknologiaa, puhtaita koneita, puhdasta osaamista. Sama koskee sitten energiantuotantoa. Kaivos voi tietysti käyttää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

myös paljon sähköenergiaa — nykyisin pyritään kaivoksia sähköistämään, jolloin se tuotanto olisi puhdasta.

Edustaja Autto mainitsi erinomaisesti tämän Tornion terästehtaan, joka käyttää kierrätysrautaa hyvin paljon ja siinä lähellä olevaa kromikaivosta, jossa syntyy sitten yhdistettynä sopivassa suhteessa rosteriterästä. Valtava tuotanto Suomen kansantalouden hyväksi. Määrä ei valtava ole, mutta sen arvo tälle maalle on aivan, aivan ennen näkemättömän suuri. Ja sitten, kun katsotaan näitä kaivoksia Suomessa, joita osataan tehdä erittäin puhtaasti, niin sitten sinne ruvetaan tekemään kaikenlaisia rajoituksia ja ollaan muka tekevinään hyvää.

Hyvänä esimerkkinä nykyisestä ympäristöpolitiikasta on tämä kivihiili. Kun sitä ollaan lakkauttamassa, nyt sitten tehdään Euroopan unionissa päätös, että maakaasua ruvetaan käyttämään — se saa vihreän leiman, tämä maakaasu. Siinä ei pestä mitään muuta kuin huonoa omaatuntoa ja yritetään hämätä ihmisiä, että nyt ollaan ympäristön asioilla. Uusiutuvaa energiaa Suomessa, kuten turvetta, ollaan kieltämässä ja puun käyttöä rajoittamassa, mutta se korvataan maakaasulla. Jos joku sanoo, että tässä on järkeä, niin haluaisin sen tiedemiehen nähdä puhumassa täällä Eduskuntatalossa. Kas, kun Markku Ollikainen ilmastopaneelin merkittävänä johtajana ei ole huomannut, että hän on kannattamassa ankarasti, että fossiilisia lisätään — mutta sitä ei ole varmaan kukaan häneltä kysynyt.

Mutta joka tapauksessa suomalainen kaivosteollisuus on maailman puhtainta, ja kun sitten mainitaan, miksi Suomessa ei ole kaivoksia: Sakatin, Sodankylän, kaivoksessa, mistä edustaja Autto erinomaisesti omassa puheenvuorossaan mainitsi, ei investointi, väitän, ihan miljardiin sovi. Suomessa ei ole yhtään investoijaa, joka pystyisi sen tekemään — me olemme tehneet omalla lainsäädännöllämme investoinnit niin kalliiksi. On tietysti hyvä, että ympäristöasioista pidetään huoli. Meillä on kaksi valtiorahoitteista yhtiötä, valtion ylläpitämää yhtiötä, jotka sijoittavat kaivostoimintaan: toinen on Suomen Malmijalostus ja toinen on Suomen Teollisuussijoitus, ja sitten on tietysti yksityisiä sijoittajia, jotka sijoittavat tällaisiin junioriyhtiöihin tehden pieniä kaivoksia ja luoden siellä sitten hyvää kasvua tälle kansakunnalle. Kotikunnassani Iloantsissa on juuri näin: Pampalon kultakaivos toimii tällä periaatteella ja tekee tulosta ja työllistää ihmisiä ja luo kasvua tälle maalle. On totta, että Suomi vie paljon metalleja tästä maasta ulos. Sillä tehdään tuloa tähän maahan, tehdään työtä, tehdään hyvinvointia. Kas, kun kukaan ei ole siihen kiinnittänyt huomiota, että olisiko joskus hyvä miettiä sitä, millä nämä Suomen pitkälti yli 100 miljardin euron valtionvelat menevät maksuun. Kuka ne maksaa? Meidän lapsemme ja lastemme lapset. Ja millä ne maksetaan sitten, jos ei ole tuotannollista toimintaa? Näillä eurohankkeilla ja tällä ilmastohumpalla niitä ei makseta.

Kunhan mennään vielä muutama kuukausi tästä eteenpäin, voimme palata tähän aiheeseen ja vähän uusilla silmillä katsoa. Toivotaan, että maailmassa rauha pysyy ja voimme rakentaa tätä rakasta isänmaata ja rakasta maailmaa parempaan kuntoon. Mutta jos menettämme toimintakykymme väärrien päätösten takia, siltä päätökseltä ei meitä pelasta kukaan. Vihreät loistavat täällä poissaolollaan. Ymmärrän minä sen, että tosiasioiden kohtaaminen tekee kipeää, mutta jos lähtee toisten elinkeinotoimintaa rajoittamaan, niin heidän pitäisi olla täällä sutena esittämässä, millä me tämä homma hoidetaan. Millä me rakennetaan ne sähköautot, tuottavat, uudet, puhtaat investoinnit, kaikki puhdistusvarusteet? Kaikkiin tarvitaan metallia. Ja korkeasti arvostamani kaivostoimija sanoi kuolemattomat sanat eräässä kokouksessa, että ”muistakaa arvoisat kuulijat, että kun te aamulla heräätte, niin hyvin todennäköisesti ensimmäinen ote tulee olemaan metallista”. Todennäköisesti te kei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

tätte kahvia tai teetä suomalaisesta rosteriteräksestä valmistetussa kahvin- tai teenkeittimessä, ja siitä päivä alkaa. Tämä kun muistettaisiin ja annettaisiin arvo koko rakkaalle isänmaalle ja sille työlle, mitä täällä tehdään, niin olisimme paljon rikkaampia — tällaisen turhan vouhotuksen sijaan, joka on tässä maassa saanut jalansijaa muun muassa ilmasto-politiikassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

19.55 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tässä lähetekeskustelu alkaa varmasti jo rullata kohti loppua, mutta toivottavasti keskustelu itse asiasta jatkuu eri foorumeilla.

Tosiaan haluan vielä kiittää näitä aloitteentekijöitä, ja todella aloitteentekijöiden huolia haluan ilman muuta ilmaista ymmärtäväni: on todella varmastikin eri elinkeinojen näkökulmasta, tai sanotaan vaikka loma-asunnon omistajan näkökulmasta ja niin edelleen, huomattavankin raastavaa, jos alueella spekuloidaan pitkään sillä, voisiko sinne tulla tällaista merkittävästi siihen alueen maankäyttöön vaikuttavaa suurta teollista investointia. Ja tässä mielessä juuri haluan peräänkuuluttaa sitä, että kun päästäisiin sellaiseen kiihottomaan keskusteluun ja oikeasti etsittäisiin lainsäädäntöön niitä järkeviä ratkaisuja, jotka mahdollistavat vaikkapa malmin etsinnän osalta mahdollisimman ripeän etenemisen, niin silloin juuri voitaisiin välttää niitä eri maankäyttömuotojen, liittyvätpä ne eri elinkeinoihin tai vaikkapa siihen vapaa-ajan käyttöön tai vaikka erilaisiin luontoarvoihin, mitä tietysti ihan joka puolella Suomea on runsaasti... Kun malminetsintä joillakin, eri indikaatioitten perusteella kiinnostaviksi osoittautuneilla alueilla etenisi nopeasti, niin silloin eivät pitkittyisi nämä prosessit eikä pitkittyisi se esimerkiksi maanomistajalle tuleva huoli tai toisaalta myöskään toive — on myös paljon maanomistajia, jotka toivovat sitä — että heidän mailtaan löytyisi sellainen esiintymä, joka johtaisi siihen hyvin, hyvin pieneen todennäköisyyteen siitä, että alueelle tulisi kaivostoimintaa ja he saisivat siitä näitä korvauksia, vaan tämä selvyys saataisiin aikaan. Ja tässä mielessä on todella tärkeää kehittää ympäristölupaprosesseja Suomessa, koska aivan niin kuin monessa puheenvuorossa on todettu sinänsä aivan oikein, niissäkin, joissa on käytetty myös hyvin kriittisiä äänenpainoja: kyllä, Suomi tarvitsee kaivannaisalaa, siitä syntyvät arvoketjut ovat tärkeä osa kansantalouttamme. Ne ovat erityisen tärkeitä tietysti monilla eri alueilla maassamme.

Ja kun täällä on monta kertaa mainittu vaikkapa Sotkamossa sijaitsevia kaivoksia nimeltä, niin Sotkamo taitaa olla ainoa paikkakunta Suomessa, jossa yhdellä paikkakunnalla on kolme metallimalmikaivosta, ja Sotkamossa myös esimerkiksi matkailu menestyy valtavan hyvin samoin kuin, niin kuin itse mainitsin jo, esimerkiksi Kittilässä matkailu menestyy valtavan hyvin. Tässä mielessä ajattelen, että [Puhemies koputtaa] tätä alaa... — Jos, puhemies, sallitte ihan pienen hetken jatkaa, niin ei tarvitse tulla sinne pönttöön asti puhumaan.

Halusin vain lopuksi sanoa, että kun pääsisimme tällaiseen toinen toisiamme kunnioittavaan puhetapaan ja toisaalta eri ministeriöt pääsisivät sellaiseen yhteistyöhön, jolla todella voisimme vastata kansalaisaloitteen tekijöitten huoleen mutta samalla luoda sellaisen näkymän näille elinkeinon piirissä toimiville ihmisille, että kyllä, luotamme siihen, että he tekevät hyvää työtä ja haluavat noudattaa lakeja Suomessa, niin voin kyllä luvata kaikille, että meillä on tulevaisuudessakin Suomessa puhtaat vedet. Suomi on vauras kansakunta. Rakennamme menestyvää maata, joka pystyy luomaan... [Puhemies: No niin, nyt alkaa jo...] — No niin, nyt alkaa kiteytys tulla tähän loppuun, mutta siis korkeatasoinen ympä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

ristölainsäädäntö luo meille myöskin sitten liiketoimintamahdollisuuksia, mutta se ei saa estää investointeja Suomeen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

20.00 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Lopuksi kiitän minäkin aloitteen tekijöitä ja toivon heiltä avarakatseisuutta ja ymmärrystä sille, että tätä maata on rakennettava. Jos eivät olisi meidän esi-isämme olleet silloin 1900-luvun alussa Rääkkylän Kivisalmessa ja sitten siihen liittyvät ihmiset, jotka osasivat metallurgian, kaivostoiminnan ja ymmärsivät, mistä tässä on kysymys... He loivat Suomelle sen talouden kasvun alun. Tai sodan jälkeen, kun Urho Kekkonen ollessaan jo merkittävässä valtiollisissa tehtävissä ja ollessaan presidenttinä antoi sitten määräyksen, että Rautaruukin tehdas pitää Raaheen tehdä, ja sitten vuorineuvos Helge Haavisto pantiin sitä toteuttamaan. Hän, vanha sotiemme veteraani, muistelmissaan radiohaastattelussa, joka tuli tässä pari joulua sitten, sain kunnian kuulla sen haastattelun, kertoi siitä tarinasta, miten Suomeen tehtiin terästehdas. Se tehtiin sitä varten Suomeen, jotta saatiin Suomen metalliteollisuus nousemaan, laivanrakennus nousemaan, koneenrakennus nousemaan, rakentaminen nousemaan ja niin edelleen. Ilman sen ajan viisaita päättäjiä me olisimme edelleen erittäin huonossa taloudellisessa asemassa oleva valtio, joka ei olisi hyvinvointivaltio.

Sitä samaa avarakatseisuutta peräänkuulutan. Tällä nykyisellä menolla kaikki yritetään kieltää — metsien käyttö, peltojen käyttö, kaivostoiminta — ja yritetään palata keräilytalouteen, aikaan, jolloin ei edes terveydenhuolto pelannut eikä juuri mikään. Olimme silloin 100 vuotta sitten ihan todella kurjassa tilassa. Toki elettiin ja oltiin, mutta ei ollut nykyisiä palveluita ja ei ollut sosiaaliturvaa eikä muuta, ei ollut eläkkeitä. Nyt sitten pitää tässä maassa löytyä järkeä. Ja tämä vihreä siirtymä, mitä nyt vihreät ajavat kaikella väellä ja voimalla ja valtavalla lehdistön ja median tuella, on kääntymässä Suomessa, että teollisuus lähtee täältä pois. Saksassa se on grüne wende — vihreä kääntyminen vapaasti suomennettuna — mutta siitä on tulossa Saksassa industriewende. Kun energia loppuu, niin varmasti teollisuuskin loppuu. Ilman isoa energiantuotantoa ja nykyaikaista metallin- tai yleensä minkä tahansa jalostuksen ylläpitämistä ei elintaso synny — tämä kun ymmärrettäisiin. Sellainen kansakunta, joka ei pysty kansalaisistaan huolta pitämään, ei pysty pitämään huolta edes luonnosta. Tämän kun muistaisimme ja kunnioittaisimme sitä, että annamme ihmisille mahdollisuuden tehdä työtä, rakentaa tätä maata ja toimia järkevästi isänmaan hyväksi, niin olisimme paljon viisaampia. Sitä hartaasti toivon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

20.02 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti tässä nyt vielä palaan tähän aiempaan puheenvuorooni, kun varsinkin edustaja Autto täällä hieman kyseli perussuomalaisten kantoja tähän asiaan. Haluan vielä nyt tiiviisti kerrata, mitä muun muassa itse aiemmassa puheenvuorossani totesin.

Me perussuomalaiset todellakin haluamme, että maamme luonnonvarat ja kansallisuusomaisuus pidetään suomalaisten hallussa ja hallinnassa. Niistä saatavat hyödyt hyvin suurelta osin koituvat meidän yhteiskuntamme hyväksi. Minä pidän teollisuutta erittäin suuressa arvossa, kuten tässä edellisessä puheenvuorossakin todettiin. Sen teollisuuden kehittymisen kautta maamme on rakennettu. Toki myös ympäristönäkökulmat on aina osat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2022 vp

tu Suomessa ottaa vähintäänkin kohtuullisen hyvin huomioon, ja minä uskon kyllä, että Suomi tulee jatkossakin pysymään eturintamassa tältäkin osin. On kuitenkin rehellistä samaan hengenvetoon todeta, että kyllä tässä kaivoslaissa varmasti kehitettävää edelleen on siten, että nämä ympäristönäkökulmat tulevat jatkossakin huomioituiksi riittävällä tarkkuudella.

Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on nyt nähdäkseni päättymässä, ja haluan kiittää kaikkia osallistujia hyvästä keskustelusta. Toivon todellakin, että eduskunta tekee viisaan päätöksen sitten, kun tämä kaivoslakiesitys hallitukselta tähän saliin tulee käsiteltäväksi ja päätettäväksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.